

דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2018

3	דוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2018
4	דבר יו"ר הדירקטוריון
5	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
13	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
33	סקירת הסיכונים
70	מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים
76	הצהרת המנכ"ל
77	הצהרת החשבונאי הראשי
79	דוחות כספיים מבוקרים
221	ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספח
221	ממשל תאגידי
240	פרטים נוספים
261	נספחים
269	מילון מונחים
276	אינדקס

דוח הדירקטוריון לאסיפה הכללית של בעלי המניות

רשימת לוחות הכלולים בדוחות

9	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים	1
16	פרטים על התפתחות הרווח הנקי	2
17	הרכב הרווח המימוני, נטו	4
17	ניתוח סך הרווח המימוני, נטו	5
18	נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות ריבית	6
19	פרטים לגבי הוצאות בגין הפסדי אשראי	7
19	פירוט העמלות וההכנסות אחרות	6
20	פירוט הוצאות התפעוליות והאחרות	7
21	התפתחות בסעיפי המאזן העיקריים	9
21	התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים	10
22	נתונים על היקפי האשראי לציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	11
22	אשראי לציבור, ברוטו לפני הפרשה להפסדי אשראי לפי מגזרי פעילות	12
22	התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק	13
23	הרכב תיק ניירות הערך	14
24	פירוט המקורות לציטוטי המחירים המשמשים לקביעת השווי ההוגן של ניירות הערך	15
24	התפלגות תיק פיקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים	16
24	פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות	17
27	הרכב ההון לצורך חישוב יחס ההון	18
28	סך ההכנסות לפי מגזרי פעילות	19
28	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק לפי מגזרי פעילות	20
29	יתרות מאזניות ממוצעות לפי מגזרי פעילות	21
30	נתונים עיקריים אודות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית	22
31	נתונים עיקריים אודות הפעילות העסקית	23
38	איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי	24
40	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק	25
43	חשיפה למדינות זרות	26
44	מאפייני סיכון האשראי ללקוחות פרטיים	27
48	היקף האשראי הבעייתי למשקי בית	28
52	תיאור רגישות הון הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית	29
52	ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית	30
53	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על השווי ההוגן נטו מותאם	31
53	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על הכנסות רבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן	32
54	חשיפת ההון הפנוי	33
55	חשיפות ההון הפעיל לשערי חליפין ואינפלציה	34

אני מתכבד להציג בפניכם את הדוחות הכספיים של בנק אוצר החייל לשנת 2018.

ביום 1 בינואר 2019 מוזג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי.

אוצר החייל בע"מ נוסד בשנת 1946 על ידי קופות לעזרה הדדית שייסדו חיילים משרתי הצבא הבריטי בתקופת מלחמת העולם השנייה. בשנת 1970 קיבלה החברה רישיון פעולה כבנק ושינתה את שמה לבנק אוצר החייל בע"מ. ב-73 שנות פעילותו פיתח הבנק רשת סניפים ושלוחות המונה ערב המיזוג כ-46 נקודות. חלקו של הבנק בענף הבנקאות על פי הדוחות שפורסמו ליום 30 בספטמבר 2018 היה כ-1.4% ו-1.5% על פי אמות מידה של היקף האשראי והפיקדונות, בהתאמה.

עיקר פעילות הבנק בשנת 2018 היתה בקרב משקי הבית. הבנק התמחה שנים רבות במתן שירותים לאוכלוסיית מערכת הביטחון שהיתה חלק משמעותי מלקוחות הבנק. בהתאם, ההתמקדות באוכלוסייה זו אפשרה לבנק ניהול מבוקר של הסיכון שהתבטא בין היתר ביחסי נזילות, הלימות הון ופיזור רחב של אשראי ופיקדונות.

בכוונת הבנק הבינלאומי לשמר את המותג "אוצר החייל" כמותג עצמאי, לרבות הפעילות והצביון של סניפיו. בכלל זה תשמר המומחיות של אוצר החייל בתחום הקמעונאי ובמתן שירותים לאוכלוסיית מערכת הביטחון.

הרווח הנקי של הבנק בשנת 2018 הסתכם ב-75.1 מיליון ש"ח בהשוואה ל-70.9 מיליון ש"ח בשנת 2017.

הפעילות בשנת 2018 כללה בין היתר יישום של מהלכי התייעלות ושינויים במעטפת השירות האישי והדיגיטלי ללקוח. בעקבות המהלכים שנקטו קטנה בשנת 2018 מצבת העובדים בבנק בכ-45 עובדים.

עלות הפרישה שנכללה בדוחות לשנת 2018, כולל זו החזויה בשנת 2019 במסגרת המיזוג, מסתכמת בכ-101 מיליון ש"ח לפני מס.

תוצאות הבנק והישגיו לאורך שנות קיומו כבנק עצמאי הושגו הודות לפעילות ומסירות ציבור העובדים, ההנהלה והדירקטוריון ועל כך נתונה הערכתי בשמי ובשם הנהלת הבנק הבינלאומי.

יוסי לוי

לשעבר יו"ר הדירקטוריון*

תל אביב, 26 בפברואר 2019

* כיהן בתפקידו עד למועד השלמת המיזוג ביום 1 בינואר 2019.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

6	מיזוג הבנק
6	פעילות הבנק
7	מידע צופה פני עתיד
9	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים
10	הסיכונים העיקריים שהבנק חשופ אליהם
12	יעדים ואסטרטגיה

דוח הדיקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2018

ביום 1 בינואר 2019 מוזג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי. בעקבות המיזוג סיים דירקטוריון הבנק את תפקידו (ראה פרק מיזוג הבנק להלן). ביום 26 בפברואר 2019 החליט דירקטוריון הבנק הבינלאומי לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים של בנק אוצר החייל בע"מ ליום 31 בדצמבר 2018.

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה**מיזוג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי**

ביום 20 בספטמבר 2018 נחתם הסכם מיזוג בין הבנק הבינלאומי לבין הבנק. ביום 1 בינואר 2019 מוזג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי. על פי ההסכם התמזג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי (על פי הוראות הפרק הראשון לחלק השמיני בחוק החברות, התשנ"ט-1999 ובהתאם להוראות הפרק השני לחלק ה' 2 לפקודת מס הכנסה, התשכ"א-1961) באופן בו הנכסים וההתחייבויות של הבנק כפי שהיו במועד המיזוג, הועברו לבינלאומי ללא תמורה, הבנק חוסל ללא פירוק ורשם החברות מחק אותו מרישומיו. אוצר החייל כמותג עצמאי, לרבות הפעילות והצביון של סניפיו, יישמרו גם לאחר מיזוג המשפטי לתוך הבינלאומי ובכלל זה תשמר המומחיות של אוצר החייל בתחום הקימעונאי ובמתן שירותים לאוכלוסיית מערכת הביטחון. פירוט נוסף ראה בביאור 1.א. לדוחות הכספיים. למידע נוסף בדבר השלכות המיזוג על יחסי העבודה בבנק ראה בפרק "ממשל תאגידי, יחסי עבודה"

פעילות הבנק

עיקר פעילותו של הבנק היתה פעילות קימעונאית. הבנק פעל באמצעות 46 סניפים ושלוחות, חלקם ממוקמים בקירבת ובתוך בסיסי צה"ל ומשרתים את לקוחות הבנק מקרב אוכלוסייה זו. חלקו של הבנק בקרב אוכלוסיית מערכת הביטחון היה גדול באופן משמעותי מחלקו במערכת הבנקאית. הבנק פעל בקרב לקוחותיו באמצעות שתי חטיבות עסקיות עיקריות:

החטיבה לבנקאות קימעונאית - ריכזה את פעילות סניפי הבנק ואת הפעילות בתחומי הבנקאות האישית, הפרטית והבנקאות הישירה על מגוון פעילויותיה וכן את הפעילות בשוק ההון. החטיבה היתה ממונה על תחום השיווק והפרסום של הבנק. מנהל החטיבה הקימעונאית היה אחראי לפעילות התפעול והלוגיסטיקה שהתבצעה בעיקרה באמצעות הבנק הבינלאומי.

החטיבה לבנקאות עסקית – ניהלה את פעילות הבנק בקרב הלקוחות העסקיים. במסגרת זו היתה החטיבה אחראית בין היתר, לפעילות האשראי העסקי, לפעילות הפקטורינג ולאישורי אשראי ללקוחות בסכומים שמעבר לסמכות מנהלי הסניפים. החטיבה היתה אחראית על יחידת הבקרה העוסקת באיתור, סיווג וטיפול בלוויים במעקב ובעייתיים, לניהול מערך גביית חובות באמצעים משפטיים וכן ליישום נוהלי הבנק באשראי.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה והוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות בארץ ובעולם והשפעתן על מצב הנזילות והיציבות בשוקי ההון בחברות עסקיות בארץ ובעולם, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים בריבית, שערי חליפין ואינפלציה, שערי מניות, מחירי אגרות חוב, התנהגות המתחרים ושינוי בתנאי התחרות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק טבלת גורמי הסיכון להלן.

המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל, וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2018 הסתכם ב- 75.1 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 70.9 מיליון ש"ח בשנת 2017, גידול בשיעור של 5.9%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק עמדה על שיעור של 5.62%, בהשוואה ל-5.68% בשנת 2017.

הגורמים המרכזיים שהשפיעו על רווח הבנק בשנת 2018, בהשוואה לשנת 2017:

- גידול ברווח מפעילות מימון (הכולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות מימון שאינן מריבית) בסך של 27.9 מיליון ש"ח (6.2%) הנובע בעיקר מגידול בהיקפי הפעילות.

- קיטון בהפרשה להפסדי אשראי בסך של 25.2 מיליון ש"ח מרביתו שינוי בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי. שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור עומד על 0.32%, מזה שיעור ההפרשה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסתכם ב- 0.13% ושיעור ההפרשה הפרטנית מסתכם ב- 0.19%.

- גידול בהכנסות מעמלות (בעיקר מפעילות אשראי) בסך של 5.4 מיליון ש"ח, גידול בשיעור של 2.4%.

- גידול בהכנסות האחרות בסך של 42.9 מיליון ש"ח, שנבע מגידול ברווח הון ממכירת בניינים.

- קיטון בהוצאות משכורות והוצאות נלוות בסך של 0.8 מיליון ש"ח (0.3%), שנבע מקיטון במצבת העובדים הממוצעת בשיעור של 6.2%, חיסכון שקוזז בחלקו בהוצאות בגין מענקים לעובדים, בעיקר בגין תכניות פרישה מוקדמת ומענקי רווחיות. בניכוי ההוצאות בגין מענקים, חל קיטון בהוצאות משכורות והוצאות נלוות בשיעור של 8.1% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

- גידול בהוצאות תפעוליות ואחרות (ללא הוצאות משכורות ונלוות) בסך של 103.4 מיליון ש"ח (67.5%), שנבע בעיקר מגידול בהוצאות בגין מיזוג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי (לפרטים ראה "הוצאות תפעוליות" בפרק "התפתחות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר").

- ירידה בשיעור המס האפקטיבי הנובעת בעיקר משיעור מס נמוך יותר על רווחי הון ומירידה בשיעור המס הסטטוטורי מ 35.04% בשנת 2017 ל- 34.19% בשנת 2018.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2018 ב-11.5 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-18.6 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי אשתקד, קיטון בשיעור של 38.2%.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק עמדה ברבעון הרביעי של השנה על שיעור של 3.41%, בהשוואה ל-5.94% ברבעון הרביעי אשתקד.

סך נכסי הבנק ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכם ב- 23,805.2 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-21,273.6 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, גידול בשיעור של 11.9%.

האשראי לציבור, נטו, ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכם ב- 13,460.0 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-13,181.1 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, גידול בשיעור של 2.1%.

פקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכמו ב- 19,466.5 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-17,733 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, גידול בשיעור של 9.8%.

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכם ב-1,361.4 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,290.6 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, גידול בשיעור של 5.5%.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 31 בדצמבר 2018 עמד על שיעור של 13.65%, בהשוואה ל-13.32% בסוף שנת 2017.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ליום 31 בדצמבר 2018 עמד על שיעור של 11.49%, בהשוואה ל-11.01% בסוף שנת 2017.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

2014	2015	2016	2017	2018	
					מדדי ביצוע עיקריים (באחוזים):
3.32%	5.78%	6.97%	5.68%	5.62%	תשואה להון
0.22%	0.34%	0.40%	0.33%	0.32%	תשואה לנכסים
9.67%	9.83%	10.63%	11.01%	11.49%	יחס הון עצמי רובד 1
*-	5.73%	5.56%	5.79%	5.59%	יחס המינוף
*-	376%	352%	329%	229%	יחס כיסוי הנזילות
81.4%	82.3%	75.4%	74.5%	80.2%	יחס יעילות
3.9%	3.5%	3.4%	3.3%	3.4%	יחס הכנסות לנכסים ממוצעים
					מדדי איכות אשראי עיקריים (באחוזים):
					שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
1.24%	1.09%	1.13%	1.29%	1.17%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור פגום
89.37%	130.61%	145.84%	135.16%	140.26%	שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
1.40%	0.92%	0.96%	1.11%	0.97%	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור
0.13%	0.21%	0.14%	0.30%	0.42%	
					נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד לשנת הדיווח (במיליוני ש"ח):
2014	2015	2016	2017	2018	
37.6	65.6	83.8	70.9	75.1	רווח נקי מיוחס לבעלי המניות
416.0	378.1	451.4	439.8	462.3	הכנסות ריבית, נטו
60.2	2.5	27.4	67.2	42.0	הוצאות בגין הפסדי אשראי
237.9	251.2	236.8	243.5	297.2	הכנסות שאינן מריבית
226.1	226.9	221	229.5	234.9	מזה: עמלות
532.5	518.1	518.6	508.9	609.1	הוצאות תפעוליות ואחרות
292.0	295.8	286.4	282.1	281.3	מזה: משכורות והוצאות נלוות
					רווח נקי למניה רגילה לשנת הדיווח:
					בש"ח, המיוחס לבעלי המניות
0.3	0.52	0.66	0.56	0.59	רווח בסיסי למניה רגילה בת 0.0001 ש"ח
					נתונים עיקריים מהמאזן, לסוף שנת הדיווח (במיליוני ש"ח):
2014	2015	2016	2017	2018	
16,892.1	19,172.0	20,773.6	21,273.6	23,805.2	סך כל הנכסים
3,356.2	5,196.4	6,688.6	6,816.3	8,721.8	מזה: מזומנים ופקדונות בבנקים
1,821.4	1,809.0	1,379.9	975.8	1,333.4	ניירות ערך
11,347.1	11,791.4	12,380.7	13,181.1	13,460.0	אשראי לציבור נטו
15,784.9	18,007.3	19,565.1	19,983.0	22,443.8	סך כל התחייבויות
201.5	185.2	87.1	168.0	725.0	מזה: פקדונות מבנקים
13,072.7	15,454.3	17,268.1	17,733.0	19,466.5	פקדונות הציבור
777.1	665.9	497.4	393.8	439.2	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
1,107.2	1,164.7	1,208.5	1,290.6	1,361.4	הון עצמי המיוחס לבעלי המניות
					נתונים נוספים:
843	821	785	740	699	מספר משרות לסוף תקופה כולל שעות נוספות
1.4%	1.3%	1.1%	1.1%	1.0%	יחס עמלות לנכסים ממוצעים
2.5%	2.1%	2.3%	2.1%	2.1%	יחס הכנסות ריבית נטו לנכסים ממוצעים

*בהתאם להוראות בנק ישראל' יחס המינוף ויחס כיסוי הנזילות חושבו החל משנת 2015 ולפיכך לא מוצגים מספרי השוואה.

הסיכונים העיקריים אליהם חשוף הבנק

פעילותו של הבנק עד למועד המיזוג לוותה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים שבהם היו: סיכוני האשראי לרבות ריכוזיות (ענפים ולווים), סיכוני שוק שהעיקרי בהם הינו סיכון הרבית, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים וסיכון ציות והלבנת הון, סיכון אסטרטגי, סיכון מוניטין וסיכון משפטי. התייחסות לסיכון הנובע מהסכם המיזוג כאמור לעיל ראה בפרק "השפעת הסכם המיזוג על ניהול הסיכונים".

כל הסיכונים המהותיים נוהלו עד למועד המיזוג על ידי חברי הנהלה ממונים ובאחריותם. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל.

במסגרת תהליך ה-ICAAP (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) הבנק בצע תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך התבצעה הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

סיכונים מתפתחים

להלן פרטים בדבר הסיכונים המתפתחים העיקריים:

1. **סיכון תחרותי-אסטרטגי/ מודל עסקי** - הסביבה הרגולטורית ממשיכה באינטנסיביות לקדם מהלכים המגבירים את רמת התחרות, כגון "חוק שטרם" (החוק להגברת התחרות במערכת הבנקאות), יישום הוראות רגולטוריות שונות (בדגש על עולמות האשראי והגברת התחרות), אימונים תחרותיים מצד מגוון גורמים בשוק (בנקים, שחקנים פיננסיים אחרים וחברות הזנק) והתפתחויות טכנולוגיות וצרכניות, הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים וכו'.

- סיכונים הקשורים למגמות חברתיות וצרכניות, לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, משפיעים על שינויים במודל העסקי, ובכלל זה מגמת המעבר ל"בנקאות דיגיטלית" החדשה, המבוססת על הדיגיטל. כל אלה השפיעו על סביבת הפעילות של הבנק, וצפויים להוביל לעליית רמת התחרות, בפרט על מגזר הקמעונאות והעסקים הקטנים.

- הבנק בצע באופן שוטף מעקב אחר מגמות מאקרו כלכליות, רגולטוריות, תחרותיות וטכנולוגיות. מניית השלכות של מגמות אלו יש לציין כי הן גילמו מחד סיכונים, ומאידך גם הזדמנויות עבור הבנק, והתוכנית האסטרטגית של הבנק הוכוונה למינוף ומיצי של הזדמנויות שגולמו בשינויים המתרחשים בשוק, כאשר הבנק התאים עצמו לשינויים אלו.

- סיכונים הנובעים מחדשנות בבנקאות בתקשורת - המהפכה הדיגיטלית נמשכת ביתר שאת וקיימים אימונים תחרותיים מצד שחקניות טכנולוגיה, והצורך לעמוד בתחרות חייב השקעות מיכוניות משמעותיות.

בנק ישראל מקדם, במקביל למגמה העולמית, פעילויות בבנקאות הדיגיטלית ומאפשר חופש פעולה גדול יותר בתחום, ובמקביל דורש לשפר את המסגרת הקיימת לניהול הסיכונים והתאמתה לסביבה הטכנולוגית הדינאמית. בנושא זה טמון סיכון אסטרטגי כחלק מהגברת התחרותיות בשוק הבנקאי. התכנית האסטרטגית של הבנק, כחלק מהקבוצה, כללה התייחסות להתפתחויות אלו תוך קידום החדשנות בתחום.

אסטרטגיית הבנק ותיאבון הסיכון של הבנק היו מידתיים ובשנת 2017 הוקמה בבנק מחלקת "חדשנות ודיגיטל". דרישת התייעלות של המערכת הבנקאית – היעילות התפעולית של המערכת הבנקאית בישראל הינה נמוכה, ביחס למדינות מתקדמות אחרות, כפי שבא לידי ביטוי ביחסי היעילות. התחרות הגוברת במערכת הפיננסית וסביבת הרבית הנמוכה, על רקע דרישת התייעלות של המערכת הבנקאית מצד הפיקוח על הבנקים, הובילו לקידום מהלכי התייעלות במסגרתם ננקטו צעדים שונים לרבות שינויים ביעדי הבנק ארוכי הטווח בד בבד עם התייעלות בהוצאות ובעקבות כך שיפור יחסי היעילות. בהמשך למהלכי התייעלות בהם נקט הבנק בשנים האחרונות, הבנק ביצע מהלכי התייעלות כחלק מהתכנית האסטרטגית, שכללו, בין היתר, המשך הרחבת פעילות באמצעים דיגיטליים, צמצום במספר הסניפים ושיפורים בתהליכי עבודה בסניפים ובמטה.

כמו כן כחלק מההתייעלות התפעולית בקבוצת הבינלאומי, ביום 1 בינואר 2019, הושלם מיזוג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי.

2. סיכון רגולטורי - מקורו של הסיכון הוא בדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם שבשנים האחרונות נמצאות במגמת התגברות. השינויים הרגולטוריים האמורים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות והון הבנק, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית ואובדן הכנסות, וכן מחייבים את הבנק להיערכות, יישום והטמעה העלולים לגרום לעלויות והשקעות (כגון השקעות מיכוניות) נכבדות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק חשפה אותו לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על התאגיד הבנקאי ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי מנוהל בבנק כחלק מהסיכון המשפטי, סיכון הציות וסיכון האסטרטגיה.

מדיניות הציות של הבנק עיגנה, בין היתר, את ערכי הציות אותם קידם הבנק ושימשה כקו המנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכונים הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, המדיניות התוותה את העקרונות וקווי היסוד, ועיגנה את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות החלים על הבנק בתחום הציות והסדרתם בנהלים ותהליכים. ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים פוקחו ונוהלו על ידי המערך המשפטי במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי שאושרה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות הסדירה את הדרכים לאיתור, מיפוי ומיזעור של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים על בסיס התפתחויות אלה.

בהיבט האסטרטגי - התוכנית האסטרטגית ותוכנית העבודה התייחסו להשפעות אפשריות שצוינו לעיל, ולקחו בחשבון את השינויים האמורים.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה פרק מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על הבנק בפרק ממשל תאגידי.

3. סיכונים סייבר ואבטחת מידע (כחלק מהסיכון התפעולי) - בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 361,357,363 ו-367

סיכון סייבר מוגדר כפוטנציאל לנזק הנובע מאירוע סייבר בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. לסיכונים סייבר, דלף מידע ואבטחת מידע פוטנציאל גבוה לגרימת נזק בהתממש אירוע משמעותי בעלויות שיקום גבוהות. החדשנות בבנקאות בתקשורת גוררת סיכונים תפעוליים בדגש על סיכונים סייבר ואבטחת מידע. עקב כך, לצורך ניהול נאות של סיכונים סייבר, הורחבה והותאמה המסגרת הקיימת של ניהול סיכונים טכנולוגיית המידע ואבטחת מידע בבנק בהיבטי תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. הבנק נקט בפעולות מניעה רבות להפחתת הסיכון כולל קידום מודעות בתחומי הסייבר ואבטחת מידע וביצוע תרגילים. בנוסף נבנתה אסטרטגיה ונכתבה מדיניות הגנת סייבר ואבטחת מידע ומונה מנהל הגנת סייבר שאחראי ליישום המדיניות. ניהול הגנת הסייבר מבוצע גם באמצעות שתי מסגרות, האחת בראשות ה-CRO "וועדת היגוי ניהול הגנת הסייבר" בחברה האם והשנייה בראשות מנהל הגנת הסייבר ו-"פורום מודיעין סייבר" בחברה האם. במסגרת יישום הוראות ניהול בנקאי תקין 367 - "בנקאות בתקשורת" שעודכנה ביום 13 בנובמבר 2018, גובשה מדיניות בנקאות בתקשורת, התקיימו בבנק פורומים למעקב אחר התפתחויות בתחום, ובוצעו דיווחים לגורמים הרלוונטיים בהתאם למדיניות. בנוסף, לבנק, כחלק מהקבוצה, היתה קיימת פוליסת ביטוח ייעודית שהקנתה כיסוי ביטוחי לבנק בגין אירועי כשל מחשובי ו/או מאירועי סייבר.

4. סיכונים חוצי גבולות (CROSS BORDER) (כחלק מסיכון הציות) - הבנק פעל בתחומי בנקאות שונים. בין שאר לקוחותיו, סיפק הבנק שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה היתה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים ציות שמקורם בפעילות חוצה גבולות (Cross Border) וכן לסיכונים מוניטין.

בבנק נקבעה מדיניות ייעודית לנושא זה, נקבעו נהלי עבודה, הוחלט על שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון, זוהו וסומנו חשבונות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות וכן בוצע מהלך להחתמת לקוחות אלו על הצהרות לעניין חבויות המס וויתור על סודיות.

בנוסף, ביום 2 בפברואר 2019 פורסמו תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019, המטמיעות לדין הישראלי את ההתחייבויות שמדינת ישראל לקחה על

עצמה לאימוץ התקן הבינלאומי לחילופי מידע (תקן CRS), אשר פותח ע"י הארגון לשיתוף פעולה כלכלי (OECD), לצורך קיום חילופי מידע אוטומטיים על בסיס שנתי למטרות סיוע הדדי באכיפת מס בין מדינות.

5. **סיכון התנהלות (conduct risk)** (כחלק מסיכון הציות) - הבנק הטמיע ערכי הוגנות ושקיפות בפעילותו מול לקוחותיו וחיזוק עקרונות אלו בהתנהלותה השוטפת. ככלל, נדרש הבנק לוודא כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בסטנדרט התנהלות ראוי עלול היה לחשוף את הבנק לסיכונים שונים כמו סיכוני ציות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. לבנק הייתה מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה כחלק ממדיניות הציות ואחד מיעדי קצין הציות בשנת 2018 היה לפעול להטמעת העקרונות בקרב החטיבות השונות.

יעדים ואסטרטגיה

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים הבנק פעל על פי תכנית אסטרטגית רב שנתית שאושרה על ידי הדירקטוריון, תכנית שעודכנה בחודש אוקטובר 2016.

התוכנית שמרה על מרכזיותה של הפעילות הקיימנואית ועל התמקדות במתן שירות לאוכלוסיית מערכת הביטחון ומעגלים הקשורים אליה מתוך שאיפה לרווחיות נאותה ויציבה לאורך זמן, תוך נקיטת צעדי התייעלות ושימוש גובר בערוצי הבנקאות הישירה.

בבנקאות העסקית/ מסחרית הושם דגש על המשך התרחבות תיק האשראי, בעיקר בלקוחות קטנים ובינוניים. הבנק בחן את התוכנית מדי שנה בהתייחס לסביבה המקרו כלכלית, להתפתחויות התחרותיות במשק, לסביבה הרגולטורית, להתפתחויות הטכנולוגיות ועדכן במידת הצורך את התוכניות והמהלכים הנובעים מהתוכנית האסטרטגית.

בשנת 2017, אישר הבנק הבינלאומי אסטרטגיית דיגיטל, אשר מטרתה לתמוך באסטרטגיה העסקית של הקבוצה והבנק בכללה. במסגרת זו פותח מענה דיגיטלי מותאם וממוקד בצרכי הלקוח. הבנק שם דגש על פתרונות אשר ניתן לשלב בממשקים מול הלקוח ובכך לשפר את חוויית הלקוח ולתת לו ערך מוסף בעולמות הפיננסיים השונים. בנוסף הקבוצה מקדמת חדשנות באמצעות הטמעת מוצרים וטכנולוגיות מחברות הזנק לצד הפעילות השוטפת לפיתוח מוצרים וטכנולוגיות in-house באמצעות מערך IT של החברה האם. לצורך מימוש כל זאת הוקמה בחברה האם ובבנק יחידה ייעודית לטיפול הוליסטי בתחום החדשנות והדיגיטל. הבנק פעל על פי אסטרטגיה זו עד למועד המיזוג.

הסבר וניתוח התוצאות והמצב העסקי

14	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
16	התפתחות בהכנסות, בהוצאות וברוח הכולל
21	מבנה והתפתחות הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
25	חברות מוחזקות עיקריות
25	רכוש קבוע
26	הון והלימות ההון
28	מגזרי פעילות פיקוחיים

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות כלכליות עיקריות

להלן ההתפתחויות הכלכליות העיקריות שהשפיעו על הסביבה הכלכלית בה פעל ענף הבנקאות בישראל בשנת 2018.

צמיחה

האינדיקטורים האחרונים לפעילות הריאלית שפורסמו, ממשיכים להיות חיוביים ומעידים כי המשק הוסיף לצמוח גם בשנת 2018, כאשר האומדן למחצית השניה של שנת 2018 הצביע על עלייה של 2.2% בתמ"ג. שוק העבודה ממשיך להפגין עוצמה, עם שיעורי אבטלה נמוכים יחסית וביטחון תעסוקתי גבוה, יחד עם זאת לאורך זמן נחזית מגמה של החלשות הצמיחה. פרמטר נוסף המצביע על האטה בקצב הצמיחה הוא המדד המשולב למצב המשק של בנק ישראל שעלה במהלך שנת 2018 ב-3.1%, בדומה לקצב הצמיחה של התוצר ובהשוואה ל-4.2% בשנת 2017.

בסקירת חטיבת המחקר של בנק ישראל, מחודש ינואר 2019, הורדה תחזית הצמיחה בקצב התוצר לשנת 2019 ל-3.4%, ותחזית הצמיחה לשנת 2020 הינה 3.5%.

תקציב המדינה

בשנת 2018 נמדד גירעון בסך 38.9 מיליארד ש"ח בפעילותה התקציבית של הממשלה שהם כ-2.9% מהתמ"ג, בהשוואה לגירעון בסך 24.6 מיליארד ש"ח שהם כ-1.9% מהתמ"ג בתקופה המקבילה אשתקד. הגירעון שנמדד בשנת 2018 דומה לתכנון בתקציב המקורי שעמד על 38.5 מיליארד ש"ח שהם 2.9% מהתמ"ג. עם זאת ההכנסות היו גבוהות מהחזוי בסך כ-0.7 מיליארד ש"ח וההוצאות היו גבוהות מהתכנון בתקציב המקורי בסך כ-1.1 מיליארד ש"ח.

על פי תחזית משרד האוצר מינואר 2019, קצב הצמיחה הצפוי בשנת 2019 צפוי לעמוד על 3.1%. חברת הדירוג הבינלאומית Moody's העלתה במהלך חודש יולי 2018 את אופק דירוג האשראי של ישראל מ"נייטרלי" ל"חיובי" ואישרה אותו ברמה של A1. חברת S&P העלתה בתחילת חודש אוגוסט 2018 את דירוג האשראי של ישראל מרמה של A+ לרמה של AA-.

אינפלציה

סביבת האינפלציה במשק נמצאת במגמה של עלייה אולם עדיין נמוכה יחסית וזאת לאחר שמדד המחירים לצרכן עלה ב-0.8% בשנת 2018, לאחר עלייה של 0.4% בשנת 2017. על פי הערכת בנק ישראל האינפלציה בשנת 2019 תעמוד על 1.3%, בסביבת הגבול התחתון של יעד יציבות המחירים של הממשלה (1%-3%) ובשנת 2020 תעמוד האינפלציה על 1.8%. נכון לחודש ינואר 2019, ציפיות האינפלציה הנגזרות משוק ההון ל-12 החודשים העוקבים, עומדות על שיעור של 1.2%. המשך המדיניות המוניטרית של בנק ישראל תלויה, בין היתר, בסביבת האינפלציה והתבססותה בתוך טווח היעד שנקבע.

שוק הדיור

הפירסומים האחרונים משקפים ירידה במחירי הדירות. על פי מדד מחירי הדירות של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן - "הלמ"ס"), שפורסם בחודש ינואר 2019, נרשמה ירידה של 0.4% במחירי הדירות בחודשים אוקטובר-נובמבר 2018, בהשוואה לעיסקאות שבוצעו בחודשים ספטמבר-אוקטובר 2018. מחירי העסקאות בחודשים אוקטובר-נובמבר 2018 ירדו ב-2.3%, בהשוואה לחודשים המקבילים אשתקד.

שוק העבודה

שיעור האבטלה הינו נמוך וביציבות, כאשר בחודש נובמבר 2018 עמד שיעור זה על 4.1%, בדומה לחודש אוקטובר.

שער החליפין

בשנת 2018, עלה שער החליפין של השקל מול הדולר בשיעור של כ-8.1% ושער החליפין של השקל מול האירו עלה בשיעור של כ-3.4%.

בשנת 2018 המשיך בנק ישראל במגמת רכישות מט"ח, בין היתר, על מנת למתן את השפעת התמורה ממכירת הגז על התחזקות השקל.

ריבית בנק ישראל

בחודש נובמבר 2018 העלה בנק ישראל את הריבית, לראשונה מפברואר 2015, ב-0.15 נקודות אחוז לרמה של 0.25%. על פי הערכות מחלקת המחקר בבנק ישראל הרבית צפויה לעלות לשיעור של 0.5% ברבעון השלישי של שנת 2019 ולהמשיך לעלות לשיעור של 0.75% ברבעון הראשון של שנת 2020. חזאי שוק ההון מעריכים כי העלאת הריבית הבאה לא תהיה לפני תחילת 2020.

הסביבה הגלובלית

תמונת המקרו של הכלכלה העולמית ממשיכה להצביע על ירידה במומנטום, תנודתיות גבוהה וחוסר ודאות. מסתמן שהסיכונים שיוצרת ההחרפה ב"מלחמת הסחר" מחלחלים גם לפעילות העסקית של חברות מובילות. בתי ההשקעות עדכנו כלפי מטה את תחזיות הצמיחה למרבית הגושים, ונמשכת ההתמתנות בסחר העולמי בקרב המשקיים המפותחים.

הצמצום המוניטרי הגלובלי צפוי להאט: למרות שהריבית בארה"ב ובמספר משקים נוספים עלתה, השווקים בארה"ב כבר אינם מתמחרים העלאת ריבית נוספת, והשווקים באירופה משקפים דחייה במועד שבו הריבית צפויה לעלות.

קרן המטבע הבינלאומית הודיעה על הורדת תחזית הצמיחה העולמית בפעם השנייה ברציפות לצמיחה בשיעור של 3.5% בשנת 2019 ובשיעור של 3.6% בשנת 2020, בהשוואה לתחזית צמיחה של 3.7% שפורסמה במהלך אוקטובר 2018.

שוקי ההון

בשוק ההון המקומי, במהלך שנת 2018 נרשמו ירידות במדדי המניות העיקריים: מדד ת"א 35 ירד בכ-3.0% ומדד ת"א 125 ירד בכ-2.3%. מדד האג"ח הכללי ירד בכ-1.5%. מרבית הירידות בשוקי ההון התרחשו במהלך חודש דצמבר 2018, בו ירד מדד ת"א 35 ב-10.2%, מדד ת"א 125 ירד ב-9.2% ומדד האג"ח הכללי ירד ב-0.5%.

במחזורי המסחר של המניות בבורסה המקומית נרשמה מגמת עלייה בהיקפי המחזורים במהלך שנת 2018. מדד ה-S&P-500 ירד בכ-6.2% במהלך שנת 2018. באירופה, ירד מדד היורוסטוקס-600 בכ-11.8%, ומדד המדינות המתפתחות (מדד ה-EM-MSCI) ירד בכ-16.6%. מרבית הירידות נרשמו במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2018, מדד ה-S&P-500 ירד בכ-14.0%. באירופה, ירד מדד היורוסטוקס-600 בכ-10.4%, ומדד המדינות המתפתחות (מדד ה-EM-MSCI) ירד בכ-7.8%.

לפרטים נוספים, ראה התפתחויות עיקריות בארץ ובעולם, לפרק ממשל תאגידי, פרטים נוספים.

רווח ורווחיות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2018 הסתכם ב- 75.1 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 70.9 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 5.9%.

שיעור תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2018 הסתכם ב- 5.62% בהשוואה ל- 5.68% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן פרטים על התפתחות הרווח הנקי :

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
שינוי	2017	2018	
ב-%	במיליוני ש"ח		
6.2%	448.4	476.3	רווח מפעולות מימון, נטו
(37.5%)	67.2	42.0	הוצאות בגין הפסדי אשראי
			רווח מפעולות מימון, נטו לאחר
13.9%	381.2	434.3	הוצאות בגין הפסדי אשראי
2.4%	229.5	234.9	עמלות
794.4%	5.4	48.3	הכנסות אחרות
19.7%	508.9	609.1	הוצאות תפעוליות אחרות
1.1%	107.2	108.4	רווח לפני מיסים
(8.3%)	36.3	33.3	הפרשה למיסים על הרווח
5.9%	70.9	75.1	רווח נקי המיוחס לבעלי המניות
	5.68%	5.62%	תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי המניות (על בסיס שנתי)

להלן פרטים על מרכיבים מסוימים הכלולים ברווח:

רווח ממכירת זכויות הבנק במבנה ההנהלה הראשית ברבעון השני של 2018 הסתכם ב- 45.7 מיליון ש"ח ונכלל בהכנסות אחרות (ההשפעה על הרווח הנקי – 32.9 מיליון ש"ח)

רווח ממכירת מניות הבנק בבורסה לניירות ערך ברבעון השלישי של 2018 הסתכם בכ- 4.4 מיליון ש"ח (ההשפעה על הרווח הנקי- 3.6 מיליון ש"ח). למידע נוסף ראה ביאור 1.12 לדוחות הכספיים.

הוצאות בגין התייעלות ומיזוג הבנק כוללות הוצאות בגין מענק פרישה ופיצויים מוגדלים בסך של 82.3 מיליון ש"ח והוצאות סילוק בסך של 18.7 מיליון ש"ח. השפעת הוצאות אלו על הרווח הנקי בשנת 2018 הסתכמה ב- 66.5 מיליון ש"ח (ברבעון הרביעי של 2018 4.3 מיליון ש"ח).

התפתחות ההכנסות וההוצאות

הרווח מפעילות מימון, נטו כולל בנוסף להכנסות והוצאות ריבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מריבית. הכנסות אלו כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים המהווים חלק מניהול החשיפות של הבנק.

להלן מרכיבי הרווח מפעילות מימון, נטו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2018	
במיליוני ש"ח		
465.7	498.3	הכנסות ריבית
25.9	36.0	הוצאות ריבית
439.8	462.3	הכנסות ריבית, נטו
8.6	14.0	הכנסות מימון שאינן מריבית
448.4	476.3	סך הרווח מפעילות מימון נטו

2017				2018				
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
במיליוני ש"ח								
112.8	124.5	108.9	119.5	115.1	131.5	124.2	127.5	הכנסות ריבית
5.1	13.1	1.4	6.3	3.2	15.7	8.5	8.6	הוצאות ריבית
107.7	111.4	107.5	113.2	111.9	115.8	115.7	118.9	הכנסות ריבית, נטו
								הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
(0.4)	2.5	4.1	2.4	3.0	(0.4)	6.8	4.6	
107.3	113.9	111.6	115.6	114.9	115.4	122.5	123.5	סך הרווח מפעילות מימון נטו

ניתוח סך הרווח מפעילות מימון, נטו:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2018	
במיליוני ש"ח		
442.8	472.3	רווח מפעילות שוטפת
		הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב
4.0	(0.2)	
0.3	1.4	רווחים מהשקעות אחרות
1.3	2.8	התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים
448.4	476.3	סך הכל

2017				2018				
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
במיליוני ש"ח								
106.1	111.2	110.2	115.3	114.4	118.8	117.4	121.7	רווח מפעילות שוטפת
0.7	2.4	0.9	-	-	(5.0)	3.9	0.9	הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב
0.2	0.1	0.1	(0.1)	0.3	0.3	0.5	0.3	רווחים מהשקעות אחרות
0.3	0.2	0.4	0.4	0.2	1.3	0.7	0.6	התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים
107.3	113.9	111.6	115.6	114.9	115.4	122.5	123.5	סך הכל

הגידול ברווח מפעילות מימון נטו נובע בעיקר מגידול בהיקף הפעילות ומהשפעת צמצום החשיפה במטבע על ההכנסות מהפרשי שער וממכשירים פיננסיים.

להלן נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות ריבית:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2018	
		באחוזים
2.48%	2.51%	שיעור הכנסה על נכסים נושאי ריבית
0.31%	0.43%	שיעור ההוצאה על התחייבויות נושאות ריבית
2.17%	2.08%	פער הריבית הכולל
2.34%	2.33%	יחס הכנסות מריבית נטו ליתרת הנכסים נושאי הריבית

מניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית בשנת 2018 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד עולה כי מכלל השינוי בהכנסות מפעילות מימון הגידול בהיקף היתרות המאזניות הממוצעות גרם לגידול בסך של כ- 32.6 מיליון ש"ח בהכנסות ריבית, נטו והשינויים במחיר גרמו לקיטון בסך 10.1 מיליון ש"ח. למידע נוסף בדבר שיעורי הכנסות ריבית והוצאות ריבית של הבנק וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית ראה נספח 1 לפרק ממשל תאגידי.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2018 הסתכמו ב- 42.0 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 67.2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך ממוצע האשראי לציבור בשנת 2018 מסתכם ב- 0.32% בהשוואה ל- 0.54% בשנת 2017.

להלן פרטים לגבי ההוצאות (ההכנסות) בגין הפסדי אשראי על חובות ומכשירי אשראי חוץ מאזניים:

לשנה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר		
2017	2018	
במיליוני ש"ח		
62.5	70.9	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(39.4)	(45.8)	קיטון בהפרשה הפרטנית וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
23.1	25.1	הפרשה פרטנית, נטו בגין הפסדי אשראי
44.1	16.9	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
67.2	42.0	סך כל ההוצאות בגין הפסדי אשראי
		מזה:
39.7	37.3	הוצאות בגין אשראי מסחרי
21.5	4.7	הוצאות בגין אשראי פרטי
		שיעור ההוצאה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של
0.19%	0.19%	האשראי לציבור
		שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של
0.35%	0.13%	האשראי לציבור
		שיעור סך כל ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של
0.54%	0.32%	האשראי לציבור

הקיטון בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי משקף בעיקר שינוי בחלק ממקדמי ההפרשה בענפים מסחריים, עדכון של מקדמי ההפרשה בענף פרטיים בעיקר בעקבות עדכון מידע במודל ההפרשה וכן שנוי בהיקף החובות הבעייתיים בתקופה ביחס לשינוי בתקופה המקבילה אשתקד.

העמלות וההכנסות האחרות

להלן הרכב והתפתחות ההכנסות מעמלות ואחרות:

לשנה שהסתיימה		
ביום 31 בדצמבר		
2017	2018	
במיליוני ש"ח		
46.5	45.6	ניהול חשבון
67.7	74.8	עמלות מעסקי מימון
25.0	26.1	כרטיסי אשראי
83.3	81.7	מפעילות בשוק ההון
7.0	6.7	עמלות אחרות
229.5	234.9	סך כל העמלות
5.4	48.3	הכנסות אחרות
234.9	283.2	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
234.9	283.2	סך כל ההכנסות מעמלות והכנסות תפעוליות אחרות

ההכנסות מעמלות בשנת 2018 הסתכמו ב- 234.9 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 229.5 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 2.4% מרביתו גידול בהכנסות מעמלות מאשראי. ההכנסות האחרות כוללות בשנת 2018 רווח ממימוש זכויות הבנק בבניין בו פועלת הנהלת הבנק, שהסתכם ב- 45.7 מיליון ש"ח לפני מיסים.

הוצאות התפעוליות בשנת 2018 הסתכמו ב- 609.1 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 508.9 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 19.7%.

להלן הרכב והתפתחות הוצאות התפעוליות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2017	2018	
במיליוני ש"ח		
282.1	281.3	משכורות והוצאות נלוות
73.7	71.3	אחזקה ופחת בניינים וציוד
153.1	256.5	הוצאות אחרות
508.9	609.1	סך כל ההוצאות התפעוליות

המשכורות וההוצאות הנלוות בשנת 2018 הסתכמו ב- 281.3 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 282.1 מיליון ש"ח בשנת 2017, קיטון בשיעור של 0.3%. שיעור הקיטון בהוצאות שכר בניינים מענקים מסתכם ב- 8.1%. הקיטון בהוצאות השכר בשנת 2018 בהשוואה לשנה קודמת משקף בעיקר את השפעת הצמצום במצבת העובדים שקוזזה ברובה בהוצאות בגין מענקים לעובדים, בעיקר בגין פרישה.

הוצאות אחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בשנת 2018 ב- 71.3 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 73.7 מיליון ש"ח בשנת 2017, קיטון בשיעור של 3.3%.

ההוצאות האחרות הסתכמו בשנת 2018 ב- 256.5 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 153.1 מיליון ש"ח בשנת 2017, גידול בשיעור של 67.5%.

השינוי בהוצאות אחרות נובע בעיקר מגידול בהוצאות בגין פרישת עובדים במסגרת מהלכי ההתייעלות ועלויות הנובעות מהסכם המיזוג שהסתכמו בשנת 2018 ב- 101.0 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 4.3 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הוצאות עיבוד נתונים ותפעול הסתכמו בשנת 2018 ב- 98.5 מיליון ש"ח מזה 88.6 מיליון ש"ח הוצאות ששולמו למת"ף, חברה בת של הבנק הבינלאומי, המספקת לבנק את כל שירותי התפעול וכן את כל הציוד הייעודי והנלווה הקשור לטכנולוגיית המידע בסניפים וביחידות המטה (בשנת 2017 90.1 מיליון ש"ח ו- 83.2 מיליון ש"ח בהקבלה).

ההפרשה למיסים בשנת 2018 הסתכמה ב- 33.3 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 36.3 מיליון ש"ח בשנת 2017. שיעור המס האפקטיבי בשנת 2018 הסתכם ב- 30.7% בהשוואה לשיעור של 33.9% בתקופה בשנת 2017. שיעור המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים בשנת 2018 מסתכם ב- 34.19% בהשוואה ל- 35.04% בשנת 2017.

הירידה בשיעור המס האפקטיבי בשנת 2018 נובעת מחלק המס על רווח הון בסך המיסים, מירידה בשיעור המס הסטטוטורי וממסים בגין שנים קודמות. פרטים נוספים ראה בביאור 8 לדוחות הכספיים.

הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2018 ב- 70.8 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 82.1 מיליון ש"ח בשנת 2017. הרווח הכולל נובע מהרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2018 בסך של 75.1 מיליון ש"ח, משינוי בקרנות הון בגין הטבות לעובדים בסך של 8.7 מיליון ש"ח ומהתאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי שוק בסך של (13.0) מיליון ש"ח.

לפירוט ההכנסות וההוצאות לפי רבעונים בשנים 2017 ו-2018 ראה נספח 2 לפרק ממשל תאגידי.

מבנה והתפתחות הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

התפתחות סעיפי המאזן העיקריים

שינוי אחוזים	31.12.17	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
11.9%	21,273.6	23,805.2	סך כל המאזן
2.1%	13,181.1	13,460.0	אשראי לציבור, נטו
28.0%	6,816.3	8,721.8	מזומנים ופקדונות בבנקים
36.6%	975.8	1,333.4	השקעה בניירות ערך
(59.3%)	67.0	27.3	השקעות בבניינים וציוד
9.8%	17,733.0	19,466.5	פקדונות הציבור
5.5%	1,290.6	1,361.4	הון מיוחס לבעלי מניות הבנק

מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

שינוי אחוזים	31.12.17	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
(68.9%)	9.0	2.8	אשראי תעודות
31.9%	336.2	443.4	ערבויות והתחייבויות אחרות
7.1%	2,752.2	2,948.4	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
			מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה
0.9%	1,768.8	1,784.8	שלא נוצלו
			התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שעדיין לא ניתן
53.1%	1,112.2	1,702.7	והתחייבויות להוצאת ערבויות
(38.1%)	2.1	1.3	מסגרות לפעולות למכשירים נגזרים שלא נוצלו
15.1%	5,980.5	6,883.4	סך הכל

מכשירים פיננסיים - ערך נקוב

שינוי אחוזים	31.12.17	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
62.1%	421.8	683.8	חוזי ריבית
(82.4%)	785.3	138.5	חוזי מטבע חוץ
(55.1%)	1,745.8	784.6	חוזים בגין מניות
(45.6%)	2,952.9	1,606.9	סך הכל

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכם ב- 13,460.0 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 13,181.1 ב- 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 2.1%.

אשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי הצמדה:

חלק המגזר מסך האשראי		במיליוני ש"ח		
31.12.17	31.12.18	31.12.17	31.12.18	
אחוזים		במיליוני ש"ח		מטבע ישראלי
94.3%	94.7%	12,433.0	12,744.5	לא צמוד
2.5%	1.9%	325.6	256.2	צמוד
3.2%	3.4%	422.5	459.3	מטבע חוץ (כולל צמוד למטבע חוץ)
100.0%	100.0%	13,181.1	13,460.0	סך הכל

אשראי לציבור, לפני הפרשה להפסדי אשראי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים:

שינוי אחוזים	31.12.17	31.12.18	
5.2%	9,171.8	9,645.5	מיגזר משקי בית ובנקאות פרטית
(6.9%)	2,296.1	2,138.5	עסקים קטנים וזעירים
(14.6%)	923.1	788.5	עסקים בינוניים
9.3%	954.6	1,043.4	עסקים גדולים
(50.6%)	8.1	4.0	מוסדיים
2.0%	13,353.7	13,619.9	סך הכל

סיכון האשראי הכולל לציבור, מורכב מאשראי לציבור, השקעה באגרות חוב של הציבור, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור ומסיכון אשראי חוץ מאזני, הכולל ערבויות, עסקאות במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, מסגרות אשראי בלתי מנוצלות והתחייבויות להעמיד אשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור הסתכם ביום 31 בדצמבר 2018 ב- 20,237.0 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 19,302.6 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 4.8%.

התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

שינוי אחוזים	31.12.17	31.12.18	
12.7%	831.3	937.1	בינוי ונד"ל
0.7%	1,381.4	1,391.4	תעשייה
(8.9%)	3,048.7	2,776.0	מסחר ושירותים
7.8%	14,041.2	15,132.5	אנשים פרטיים
4.8%	19,302.6	20,237.0	סך הכל

בהתפלגות סיכון האשראי לפי ענפי משק מהווה סיכון האשראי לאנשים פרטיים את עיקר סיכון האשראי בבנק. ביום 31 בדצמבר 2018 היה חלקו של אשראי זה כ- 75% מסיכון האשראי לציבור בבנק, בהשוואה לכ-73% ביום 31 בדצמבר 2017.

על פי התפלגות האשראי לפי גודל חבות לווה, ליום 31 בדצמבר 2018, כאמור בביאור 2.8 ג. לדוחות הכספיים, כ- 58% מסך סיכון האשראי הכולל של הבנק, ניתן ללווים שסך האשראי שלהם מסתכם בסכום של עד 300 אלפי ש"ח ללווה. בתחומי אשראי שבין 300 אלפי ש"ח ועד 1.2 מיליון ש"ח, כלול כ- 24% מסך סיכון האשראי, ובסכומי אשראי שמעל 1.2 מיליון ש"ח כלול כ- 18% מסך סיכון האשראי בבנק.

פעילות משכנתאות – פעילות המשכנתאות בבנק מתבצעת באמצעות דלפקי משכנתאות של הבנק הבינלאומי המוצבים בחלק מסניפי הבנק. יתרות אשראי זה אינן כלולות בספרי הבנק.

סיכון האשראי לדיור ללקוחות פרטיים הכלול בספרי הבנק ביום 31 בדצמבר 2018 הסתכם ב- 371.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 284.5 ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 30.5%. היקף האשראי האמור מהווה כ- 2.7% מסיכון האשראי המאזני ביום 31 בדצמבר 2018 בהשוואה ל- 2.1% ביום 31 בדצמבר 2017. מרבית האשראי לדיור הינו אשראי למטרת דיור, ללא משכון נכס, הניתן לאוכלוסיית מערכת הביטחון כחלק מן האשראי בתנאי מכרז.

ההשקעה בניירות ערך

ההשקעה בניירות ערך הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2018 ב- 1,333.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 975.8 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 36.6%.

א. הרכב ניירות הערך בהתאם לסווגם המאזני

שינוי	31.12.17	31.12.18	
אחוזים	במיליוני ש"ח		
9.5%	119.4	130.8	תיק לפדיון
40.4%	856.4	1,202.6	תיק זמין למכירה
36.6%	975.8	1,333.4	סך כל תיק ההשקעות

ב. להלן הרכב תיק ניירות הערך לפי מנפיק בערכם המאזני

שינוי	31.12.17	31.12.18	
אחוזים	במיליוני ש"ח		
50.4%	859.3	1,292.6	אגרות חוב ממשלתיות
(100.0%)	48.0	-	אגרות חוב של מוסדות פיננסיים בישראל
(100.0%)	21.3	-	של אחרים בישראל סחיר
(13.6%)	47.2	40.8	של אחרים בישראל לא סחיר
36.6%	975.8	1,333.4	סך הכל

ג. ביום 31 בדצמבר 2018 השווי ההוגן של ניירות הערך בתיק הזמין למכירה נמוך ב- 2.1 מיליון ש"ח מעלותם המותאמת, בהשוואה לפער חיובי בסך - 17.6 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017.

ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2018			
עלות	עלות	עלות	עלות	שווי	עלות	
הפרש	הפרש	הפרש	הפרש	הוגן	הוגן	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
16.1	775.3	759.2	(3.0)	1,196.6	1,199.6	אגרות חוב של ממשלת ישראל
-	48.0	48.0	-	-	-	אגרות חוב של מוסדות פיננסיים בישראל
0.6	24.0	23.4	(0.1)	2.5	2.6	אגרות חוב של אחרים בישראל
0.9	9.1	8.2	1.0	3.5	2.5	מניות
17.6	856.4	838.8	(2.1)	1,202.6	1,204.7	סך הכל

ד. פרוט המקורות לציטוט המחירים המשמשים את הבנק לקביעת השווי ההוגן של ניירות הערך ליום 31 בדצמבר 2018:

מחיר מצוטט בשוק פעיל	מחיר אינדיקטיבי* במיליוני ש"ח	סך הכל	
2.5	1.0	3.5	מניות וקרנות השקעה פרטיות
614.0	-	614.0	אגרות חוב ממשלתיות במטבע ישראלי
-	34.8	34.8	אגרות חוב קונצרניות במטבע ישראלי
-	681.1	681.1	אגרות חוב במט"ח וצמוד מט"ח שאינן מגובות נכסים
616.5	716.9	1,333.4	סך הכל
46.2%	53.8%	100.0%	% מהתיק

* מחיר אינדיקטיבי – אינדיקציה הנקבעת על ידי הבנק ואשר מבוססת בעיקר על ציטוטי מחיר המתקבלים מגוף, או גופים חיצוניים, אשר התמחותם בכך, והיתרה מבוססת על מודלים פנימיים שנקבעו על ידי הבנק.

פיקדונות הציבור הסתכמו ביום 31 בדצמבר 2018 ב- 19,466.5 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 17,733.0 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 9.8%.

פיקדונות הציבור היוו ביום 31 בדצמבר 2018 כ- 81.8% מסך מקורות הבנק לרבות ההון בהשוואה ל- 83.4% ביום 31 בדצמבר 2017.

יחס פיקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו ביום 31 בדצמבר 2018 הסתכם ב- 144.6% בהשוואה ל- 134.5% ביום 31 בדצמבר 2017.

מרבית פיקדונות הציבור הינם פיקדונות של אנשים פרטיים (כ- 86%) בסכומים פחותים מ- 1 מיליון ש"ח (כ- 72%).

להלן התפלגות תיק פיקדונות הציבור לפי מגזרי ההצמדה השונים:

חלק המגזר מסך הפקדונות לציבור ליום				
31.12.17	31.12.18	31.12.17	31.12.18	
אחוזים		במיליוני ש"ח		
86.8%	87.6%	15,382.9	17,060.0	מטבע ישראלי
4.4%	3.7%	786.9	719.8	לא צמוד
8.8%	8.7%	1,563.2	1,686.7	צמוד
100.0%	100.0%	17,733.0	19,466.5	מטבע חוץ
				סך הכל

פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות:

שינוי	31.12.17	31.12.18	
אחוזים	במיליוני ש"ח		
9.3%	15,394.4	16,833.0	מיגזר משקי בית ובנקאות פרטית
3.0%	1,654.2	1,703.1	עסקים קטנים וזעירים
(16.7%)	353.4	294.5	עסקים בינוניים
95.2%	306.0	597.2	עסקים גדולים
54.8%	25.0	38.7	מוסדיים
9.8%	17,733.0	19,466.5	סך הכל

בשנת 2018 נמשכה המגמה בהתפתחות נכסי הציבור בבנק ולפיה עיקר הגידול בפיקדונות הינו בפיקדונות לפי דרישה.

יתרת הפיקדונות לפי דרישה ביום 31 בדצמבר 2018 הסתכמה ב-11,887.7 מיליון ש"ח בהשוואה ל-10,439.8 ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 13.9%.

מידע בדבר הרכב פיקדונות הציבור בפירוט לפי מפקיד ראה ביאור 18 לדוחות הכספיים.

תיק ניירות הערך של לקוחות הבנק

סך תיק ניירות הערך של לקוחות הבנק ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכם ב-11.7 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-12.7 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017.

כתבי התחייבות נדחים שהנפיק הבנק הסתכמו ביום 31 בדצמבר 2018 ב-439.2 מיליון ש"ח בהשוואה ל-393.8 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 11.5%.

כתבי התחייבות שהנפיק הבנק אינם ניתנים להמרה במניות ואינם מקנים זכות לרכישת מניות. זכויותיהם בעת פירוק נדחות מפני התחייבויות אחרות.

ביום 25 ביוני 2018 הנפיק הבנק לחברה האם כתבי התחייבות נדחים בעלי מנגנון לספיגת הפסדים בתמורה ל-60.0 מיליון ש"ח. ביום 31 בדצמבר 2018 מסתכמת יתרת כתבי התחייבות שהונפקו לחברה האם (כולל כתבי התחייבות בעלי מנגנון לספיגת הפסדים כמפורט לעיל) ב-269.7 מיליון ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2017 -206.6 מיליון ש"ח).

בעקבות מיזוג הבנק נפרעו כתבי התחייבות לחברה האם ביום 1 בינואר 2019.

יתרת כתבי התחייבות המוחזקים בידי גופים מוסדיים כגון קופות גמל וקרנות השתלמות הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2018 ב-169.5 מיליון ש"ח בהשוואה ל-187.2 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017.

יתרת כתבי התחייבויות הנדחים שנכללו ברובד השני של ההון בחישוב יחס ההון המזערי ליום 31 בדצמבר 2018 משוקללים, בהתאם להוראת בנק ישראל, בהתחשב בתקופה שנתרה לפירעונם הסתכמה ב-136.4 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-141.4 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017. על פי הוראה 299 של המפקח על הבנקים כתבי התחייבות אלו אינם מוכרים כחלק מן ההון לצרכי באזל. בתקופת ביניים מותרת ההכרה בהם כהון רובד 2 בשיעור ההולך ופוחת שבין 40% בשנת 2018 ועד לביטול מלא בהכרה בהם בשנת 2022.

חברות מוחזקות עיקריות

לבנק חברה בת פעילה אחת, חברת נכסים של אוצר החייל בע"מ, מוחזקת בשיעור של 100%, מחזיקה בחלק מהנכסים שרכש הבנק ומשכירה אותם בעיקר לבנק.

רכוש קבוע

ביום 21 ביוני 2018 הושלמה מכירת זכויות הבנק בבניין בו פועלת הנהלת הבנק. המבנה הושכר על ידי הרוכש לבנק לתקופה של שנה תוך שנתנה לו האפשרות להחזיר חלקים מן המבנה המושכר במהלך תקופת השכירות. הבנק מימש אפשרות זו בחודש אוקטובר 2018.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכם ב- 1,361.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 1,290.6 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 5.5%. לפרטים בדבר התפתחות הרווח הכולל האחר, ראה פרק התפתחות ההכנסות וההוצאות.

הלימות ההון

הבנק יישם את הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 201-211 בנושא מדידה והלימות הון כפי שעודכנו, על מנת להתאימן להנחיות באזל.

היישום היה באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 9% ויחס הון כולל של 12.5% וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית.

ליחסי הון מינימליים אלו מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדירור למועד הדיווח.

יעדי ההון הפנימיים כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריון הינם כדלקמן:

- במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-9.3% ויחס ההון הכולל לא יפחת מיחס ההון הרגולטורי - 12.53%.

- במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.5% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.0%.

הוראות באזל 3

בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לכך, בשנת 2018 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 40%.

התייעלות תפעולית

ביום 12 בינואר 2016, הופץ מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל. לפי המכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאי המכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית לתקופה של חמש שנים בקו ישר. ביום 16 בספטמבר 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב אשר מאריך את תוקף הנחיות אלו עד ליום 31 בדצמבר 2019.

ביום 30 באוקטובר 2016, אישר דירקטוריון הבנק מהלכי התייעלות ובמהלך שנת 2018 מהלכים נוספים. בחודש ספטמבר 2018 חתמו הבנק הבינלאומי והבנק על הסכם למיזוג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי. ביום 1 בינואר 2019 מוזג הבנק. עלות כל מהלכי התייעלות והמיזוג הוערכה בכ-146 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס). יישום מהלכי התייעלות, ללא ההקלה כאמור, נכון ליום 31 בדצמבר 2018, היה מביא לקיטון של כ-0.64% ביחסי הלימות ההון.

יישום ההוראה

הבנק יישם את הוראות באזל לפי הוראות בנק ישראל.

במסגרת הנדבך הראשון הבנק יישם את הגישה הסטנדרטית לפי הוראות בנק ישראל לסיכונים האשראי, השוק, והסיכונים התפעוליים.

במסגרת הנדבך השני, הבנק נדרש לקיים תהליך פנימי להערכת נאותות ההון (תהליך ה-ICAAP) תהליך זה נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק. ביום 17 ביוני 2018 אישר הדירקטוריון את מסמך ה-ICAAP המבוסס על נתוני ה-31 בדצמבר 2017.

יחס ההון לרכיבי סיכון

להלן פרטים על יחס ההון לנכסי סיכון המחושב בהתאם להוראות בדבר "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" (באזל):

31 בדצמבר		
2017	2018	
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים		
הון ליבה		
1,316.2	1,428.1	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
הון רובד 1 נוסף, לאחר ניכויים		
276.7	267.8	הון רובד 2, לאחר ניכויים
1,592.9	1,695.9	סך הכל הון כולל
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
10,897.4	11,294.8	סיכון אשראי
20.9	19.3	סיכונים שוק
1,037.0	1,114.6	סיכון תפעולי
11,955.3	12,428.7	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
3. יחס ההון לרכיבי סיכון		
11.01%	11.49%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.32%	13.65%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.03%	9.03%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
12.53%	12.53%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

השינוי ביחס ההון לנכסי סיכון ביום 31 בדצמבר 2018 בהשוואה ליחס ביום 31 בדצמבר 2017 נובע בעיקר מגידול בנכסי הסיכון שמקורו בהעברת פיקדונות הבנק בבנק ישראל לחשבון הבנק הבינלאומי בעקבות מיזוג הבנק ומגידול בהיקף האשראי בבנק. גידול זה קוזז בחלקו עקב שינוי דירוג מדינת ישראל אשר השפיע על קיטון בנכסי הסיכון (ראה באור 23ב א.5) לדוחות הכספיים), מגידול בהון הנובע בעיקר מרווח נקי ומשפיע על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ומהנפקת כתבי התחייבות בעלי מנגנון לספיגת הפסדים המשפיעה על יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון.

יחס מינוף לפי הוראות המפקח על הבנקים הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 של המפקח על הבנקים בנושא יחס המינוף. יחס המינוף מבוסס באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון עצמי רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. בהתאם להוראה יחס המינוף המזערי הנדרש מהבנק הוא 5%. יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2018 עומד על 5.59% בהשוואה ל- 5.79% ביום 31 בדצמבר 2017.

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בביאור 27 לדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוח, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים. להגדרות המגזרים הפיקוחיים, ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה באור 27 לדוחות הכספיים. לפירוט בדבר מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה, ראה באור 27 לתמצית הדוחות הכספיים.

להלן תמצית התפתחות תוצאות הפעילות לפי מגזרים:

א. סך ההכנסות*

חלק המגזר מסך ההכנסות בשנת			לשנה שהסתיימה ביום		
2017	2018	שינוי	31 בדצמבר		
	באחוזים	אחוזים	2017	2018	
במיליוני ש"ח					
62.9%	59.5%	5.2%	429.0	451.3	מיגזר משקי בית
1.8%	1.8%	9.6%	12.5	13.7	מיגזר בנקאות פרטית
20.2%	18.2%	(0.1%)	138.3	138.2	מיגזר עסקים קטנים וזעירים
5.1%	4.6%	(0.3%)	34.8	34.7	מיגזר בנקאות עסקים בינוניים
3.6%	3.6%	8.8%	24.9	27.1	מיגזר בנקאות עסקים גדולים
-	-	-	-	0.2	גופים מוסדיים
6.4%	12.4%	115.3%	43.8	94.3	מיגזר ניהול פיננסי
100.0%	100.1%	11.2%	683.3	759.5	סך הכל

* כולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית

ב. רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
אחוזים	2017	2018	
באחוזים	במיליוני ש"ח		
0.0%	14.2	(3.8)	מיגזר משקי בית
(13.3%)	4.5	3.9	מיגזר בנקאות פרטית
28.3%	14.5	18.6	מיגזר עסקים קטנים וזעירים
(82.5%)	10.3	1.8	מיגזר בנקאות עסקים בינוניים
0.0%	3.5	(3.3)	מיגזר בנקאות עסקים גדולים
(100.0%)	(0.1)	-	גופים מוסדיים
141.3%	24.0	57.9	מיגזר ניהול פיננסי
5.9%	70.9	75.1	סך הכל

ג. יתרות ממוצעות של אשראי לציבור *

חלק המגזר מסך ממוצע האשראי לציבור בשנת		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2017	2018	שינוי	2017	2018	
במיליוני ש"ח					
67.9%	69.0%	8.2%	8,484.8	9,180.0	מיגזר משקי בית
0.2%	0.2%	2.5%	19.9	20.4	מיגזר בנקאות פרטית
17.9%	17.0%	1.0%	2,231.3	2,254.0	מיגזר עסקים קטנים וזעירים
7.3%	5.6%	(17.7%)	906.0	745.4	מיגזר בנקאות עסקים בינוניים
6.7%	8.2%	31.3%	834.5	1,095.5	מיגזר בנקאות עסקים גדולים
-	-	(74.3%)	3.5	0.9	גופים מוסדיים
100.0%	100.0%	6.5%	12,480.0	13,296.2	סך הכל

ד. יתרות ממוצעות של פיקדונות הציבור *

חלק המגזר מסך ממוצע האשראי לציבור בשנת		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2017	2018	שינוי	2017	2018	
במיליוני ש"ח					
81.4%	81.7%	5.9%	14,317.1	15,158.2	מיגזר משקי בית
5.2%	4.6%	(5.2%)	908.3	860.9	מיגזר בנקאות פרטית
9.7%	9.8%	6.6%	1,698.8	1,810.5	מיגזר עסקים קטנים וזעירים
2.2%	1.7%	(21.2%)	391.7	308.5	מיגזר בנקאות עסקים בינוניים
1.3%	2.0%	69.4%	222.5	376.9	מיגזר בנקאות עסקים גדולים
0.2%	0.2%	8.1%	35.6	38.5	גופים מוסדיים
100.0%	100.0%	5.6%	17,574.0	18,553.5	סך הכל

* יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרות לתחילת חודש או בסיס יומי.

פעילות אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

פעילות אנשים פרטיים המוצגת להלן כוללת את פעילות משקי הבית ופעילות הבנקאות הפרטית. פעילות הבנקאות הפרטית בבנק אינה משמעותית (מידע מפורט ראה ביאור 27 לדוחות הכספיים)

לשנה שהסתיימה		
ביום 31 בדצמבר		
2017	2018	
במיליוני ש"ח		
251.1	269.0	הכנסות ריבית, נטו
190.4	196.0	הכנסות שאינן מריבית
441.5	465.0	סך הכנסות
21.5	4.7	הוצאות בגין הפסדי אשראי
391.8	460.1	הוצאות תפעוליות ואחרות
18.7	0.1	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
8,504.7	9,200.4	יתרה ממוצעת של נכסים
9,171.8	9,645.5	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
15,225.4	16,019.1	יתרה ממוצעת של התחייבויות
15,394.4	16,833.0	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות הקמעונאית בבנק בשנת 2018 בהשוואה לתקופה המקבילה

סך ההכנסות בשנת 2018 הסתכמו ב- 465.0 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 441.5 מיליון ש"ח בשנת 2017. הגידול בהכנסות נובע בעיקר מגידול בהיקף הפעילות באשראי ובפיקדונות.

סך ההוצאות להפסדי אשראי בשנת 2018 הסתכמו ב- 4.7 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 21.5 מיליון ש"ח בשנת 2017.

שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי ביחס לאשראי הממוצע בשנת 2018 הסתכם ב- 0.05% בהשוואה ל- 0.25% בשנת 2017. הירידה בשיעור ההוצאה נובעת בעיקר מירידה בהיקף הפרשה הקבוצתית.

סך ההוצאות התפעוליות ואחרות בשנת 2018 הסתכמו ב- 460.1 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 391.8 מיליון ש"ח בשנת 2017, הגידול בהוצאה נובע בעיקר מייחוס הוצאות בגין פרישה (כולל שינוי מבני, סילוק והפחתה) מיוחסות למגזר.

האשראי לציבור ביום 31 בדצמבר 2018 הסתכמו ב- 9,645.5 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 9,171.8 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 5.2%.

פיקדונות הציבור ביום 31 בדצמבר 2018 הסתכמו ב- 16,833.0 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 15,394.4 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 9.3%.

להלן פרטים על הפעילות העיסקית בבנק הכוללת את מגזרי הפעילות עסקים קטנים וזעירים, עסקים בינוניים ועסקים גדולים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2017				2018				
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח				
סך הכל עיסקי	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	סך הכל עיסקי	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	
153.7	20.9	29.3	103.5	157.2	25.5	29.0	102.7	הכנסות ריבית, נטו
44.3	4.0	5.5	34.8	42.8	1.6	5.7	35.5	הכנסות שאינן מריבית
198.0	24.9	34.8	138.3	200.0	27.1	34.7	138.2	סך הכנסות
45.7	5.4	4.5	35.8	37.3	4.8	11.6	20.9	הוצאות בגין הפסדי אשראי
110.1	14.3	14.7	81.1	137.7	27.2	20.5	90.0	הוצאות תפעוליות ואחרות
								רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
28.3	3.5	10.3	14.5	17.1	(3.3)	1.8	18.6	יתרה ממוצעת של נכסים
3,984.9	847.6	906.0	2,231.3	4,136.0	1,136.6	745.4	2,254.0	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
4,173.8	954.6	923.1	2,296.1	3,970.4	1,043.4	788.5	2,138.5	יתרה ממוצעת של התחייבויות
2,473.8	294.3	430.6	1,748.9	2,651.1	518.5	308.5	1,824.1	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
2,313.6	306.0	353.4	1,654.2	2,594.8	597.2	294.5	1,703.1	

שינויים עיקריים בתוצאות הפעילות העיסקית בשנת 2018 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד

הרווח הנקי של הפעילות העיסקית בשנת 2018 הסתכם ב- 17.1 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 28.3 מיליון ש"ח בשנת 2017. הקיטון ברווח הנקי נובע בעיקר מעלייה בהוצאות התפעוליות שמרביתה נובעת מהוצאות בגין פרישה שקוזזה חלקית בירידה בהפרשה להפסדי אשראי.

סך ההכנסות בשנת 2018 הסתכמו ב- 200.0 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 198.0 מיליון ש"ח בשנת 2017, גידול בשיעור של 1.0%.

ההוצאות להפסדי אשראי בשנת 2018 הסתכמו ב- 37.3 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 45.7 מיליון ש"ח בשנת 2017, קיטון בשיעור של 18.4% הנובע משינוי בהיקף הגבייה ובהיקף ההפרשה הקבוצתית.

סך ההוצאות התפעוליות ואחרות בשנת 2018 הסתכמו ב- 137.7 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 110.1 מיליון ש"ח בשנת 2018, גידול בשיעור של 25.1%. הגידול בהוצאות נובע מגידול בהוצאות הפרישה.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכמו ב- 3,970.4 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 4,173.8 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, קיטון בשיעור של כ- 4.9%.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכמו ב- 2,594.8 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 2,313.6 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, גידול בשיעור של 12.2%.

מגזר ניהול פיננסי

סך כל ההכנסות במגזר זה הסתכמו בשנת 2018 ב- 94.3 מיליון ש"ח והן כוללות רווח ממכירת מבנה ההנהלה הראשית בסך 45.7 מיליון ש"ח. בניכוי רווח זה מסתכמת ההכנסה ב- 48.6 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 43.8 מיליון ש"ח בשנת 2017. הגידול בהכנסה נובע בעיקר מהשפעת צמצום החשיפה במטח, על הכנסות המגזר

הרווח הנקי במגזר הניהול הפיננסי בשנת 2018 בניכוי הרווח ממכירת מבנה ההנהלה הראשית הסתכם ב- 25.0 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 24.0 מיליון ש"ח בשנת 2017.

סקירת הסיכונים

34	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
36	סיכון אשראי
50	סיכון שוק
56	סיכון נזילות
57	סיכון מימון
58	סיכון תפעולי
60	סיכון משפטי
61	סיכונים אחרים

מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר הבנק באינטרנט.

כללי

א. פעילותו של הבנק בשנת 2018 לוותה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולווים), סיכוני שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הרבית, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, סיכוני ציות והלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי וסיכון מוניטין.

כל הסיכונים העיקריים נוהלו עד למועד המיזוג על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים.

בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הבנק ביצע תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך בוצעה הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

ב. מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק הותאמה למדיניות קבוצת הבנק הבינלאומי וכוונה להשגת היעדים האסטרטגיים והעסקיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודווח נאותים.

ג. תפיסת הסיכון הכוללת של הבנק בשנת 2018 עלתה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועל העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתת על העיקרון, כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות לתחיימת והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו על פי אמות מידה מקובלות.

ד. ניהול הסיכונים ובקרתם התבצעו בבנק בשנת 2018 באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת, ויושמו באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שקוים ע"י האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, קו ההגנה השני שקוים ע"י יחידות הבקרה הבלתי תלויות ביחידה לניהול סיכונים בבנק וביחידות בקרה בלתי תלויות בחטיבה לניהול סיכונים בבנק הבינלאומי והחשבונאי הראשי וקו ההגנה השלישי שקוים מערך הביקורת הפנימית והחיצונית.

ה. מנהלת הסיכונים הראשית היתה אחראית לניהול הסיכונים התפעוליים ולהמשכות עיסקית בחציון הראשון של שנת 2018 ולאחריו הועברה האחריות בתחום ליחידה לניהול סיכונים תפעוליים בבנק הבינלאומי וכן, שימשה כקצינת הציות הראשית והממונה על אכיפה פנימית בדיני ני"ע, אחראית איסור הלבנת הון ומימון טרור ויישום הוראות ה-FATCA עד למועד המיזוג. החל מינואר 2019 מנהל הסיכונים הראשי, רו"ח בנצי אדירי, חבר הנהלת הבנק הבינלאומי נושא באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו.

ו. האחראים על ניהול הסיכונים במקביל לפעילות מנהלת הסיכונים הראשית נקבעו אחראים לסיכונים הייעודיים, בשנת 2018 היו:

מר ניר הרצנשטיין מנהל היחידה לניהול פיננסי היה אחראי לניהול סיכוני השוק והנזילות.

מר דורון כליף, חבר הנהלה ומנהל החטיבה העיסקית היה אחראי לניהול סיכוני האשראי.

עו"ד איה אשתר, היועצת המשפטית הראשית, היתה אחראית על ניהול הסיכונים המשפטיים. מר משה יגן, חבר הנהלה ומנהל החטיבה הקמעונאית היה אחראי לניהול סיכוני האסטרטגיה, המוניטין והתחרות.

מר רון גריסרו, מנכ"ל מתף - מיחשוב ותפעול פיננסי בע"מ, שימש כמנהל סיכוני IT.

מר יהושע פלג, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, שימש כמנהל סיכוני הסייבר.

החשבונאי הראשי – רו"ח עופר סלפטר, חבר הנהלה ומנהל חטיבה, היה אחראי על הבקרה על דיווח כספי והווה חלק מקו ההגנה השני.

ז. סיכונים נוספים כדוגמת סיכוני רגולציה וחקיקה נהלו ופוקחו אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל ועל ידי חברי ההנהלה ונושאי משרה בתחומים הנתונים לאחריותם.

ח. מידי רבעון נכתב מסמך סיכונים על ידי יחידת ניהול סיכונים, שהינה בלתי תלויה ביחידות נוטלות הסיכון. המסמך הוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק.

ט. במסגרת מסמך הסיכונים הוצגו כלל הסיכונים, שאליהם היה חשוף הבנק במסגרת פעולותיו, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי וכן תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך הוצגה סקירת מנהלת הסיכונים הראשית על מצב ניהול הסיכונים בבנק ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרו בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול היחידה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שננקטו על ידי היחידה ברבעון הרלוונטי.

י. הבנק גיבש מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית, במסגרתו נבחנה התממשות כלל הסיכונים המהותיים והשפעתם על בסיס ההון ויחס ההון לרכיבי סיכון. תרחישי הקיצון הינם צופי פני עתיד ושימשו ככלי נוסף לניהול הסיכונים ולאינדיקציה באשר להון שיידרש לספיגת הפסדים במקרה של זעזועים גדולים. חשיבות תרחישי הקיצון באה לידי ביטוי גם בתהליכי תכנון ההון.

לתיאור תיאבון הסיכון והעקרונות לניהול הסיכונים ראה התייחסות במסגרת תיאור הסיכונים העיקריים המופיעים להלן.

למידע המפורט על סיכונים הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים - ראה בדוח על הסיכונים ובגילויים פיקוחיים נוספים באתר האינטרנט של הבנק.

כללי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלווה או צד נגדי, של הבנק, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי.

סיכון האשראי נוהל באמצעות יישום מדיניות אשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311.

מדיניות ותיאבון סיכון

כללי

היחידה לניהול סיכונים הובילה את תהליך גיבוש מדיניות האשראי, תוך שיתוף הגורמים האחראים על מתן האשראי בבנק. מסמך מדיניות האשראי נדון ואושר לפחות אחת לשנה על ידי ההנהלה, ועדות אשראי וניהול סיכונים ובדירקטוריון הבנק, והתעדכן על פי השינויים והתמורות בשווקים הפיננסיים בארץ ובעולם, שינויים ברגולציה וכיו"ב, כמפורט בהמשך. נהלי הבנק בתחום האשראי וניהול סיכון האשראי תמכו וביטאו מדיניות זו הלכה למעשה.

מדיניות האשראי של הבנק נגזרה מהמדיניות הקבוצתית תוך שמירה על מאפייניו הייחודיים של הבנק. דירקטוריון הבנק התווה אסטרטגיה לצמצום חשיפה בלתי רצויה לסיכון באמצעות הגדרת התיאבון לסיכון. במסגרת זו הוגדרו תחומי פעילות שאינם במיקוד השיווקי של הבנק, במידה שרמת הסיכון הטמונה בהם גבוהה או רמת השליטה והבקרה עליהם אינה גבוהה, אף אם התשואה הפוטנציאלית העשויה להתקבל מהם גבוהה.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הבנק שיקף נכונות מידתית לנטילת סיכונים אשראי, והותאם לפעילות בנקאית זהירה, לדרישות הפיקוחיות, להיקף פעילות הבנק ולצביונו. בהתאם, מדיניות הבנק כללה הגדרת עקרונות מפורטים בכל ענף ותחום, לרבות מגבלות פרטניות ברמת תתי ענפים ותחומי פעילות המאופיינים ברמת סיכון גבוהה.

מערכות למדידה, אמידה וניהול של סיכונים האשראי

הבנק אימץ מודלים פנימיים שפיתחה החברה האם לדירוג סיכון האשראי הגלום בפעילות הלקוח, המתבססים ברובם על פרמטרים אובייקטיביים בקשר עם מצבו של הלקוח (מאפייני הלקוח, תמהיל הבטחונות, החוסן הפיננסי המשתקף מן הדוחות הכספיים של הלקוח, נתונים ענפיים וכיו"ב).

מדיניות ניהול מערך הבטחונות

לבנק היתה מדיניות מפורטת בנושא קבלת נכסים כבטחונות לאשראי, אופן השעבוד שלהם ושיעורי ההישענות עליהם, שנקבעו על פי ניסיון העבר. מדיניות ההישענות על בטחונות מידתית והתבססה על השווי ההוגן העדכני של הביטחון, על מזילותו ועל מהירות מימושו בעת הצורך.

מדיניות איתור וטיפול בחובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי

- בבנק התקיימו תהליכים מובנים לזיהוי ואיתור מוקדם של לווים בעייתיים. הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כבעייתיים ומדיניות למדידת הפרשה להפסדי אשראי על מנת לקיים הפרשה ברמה המתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים.
- במסגרת הבנק פעלו יחידות ייעודיות לטיפול בחובות בעייתיים.
- כאמור בפרק מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים, בהתאם להוראה של המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי מיישם הבנק, החל מיום 1 בינואר 2011, את תקני החשבונאות האמריקאיים בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב, כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור.

פיקוח ובקרה על ניהול החשיפה לסיכונים אשראי

הבנק קיים מעטפת נאותה של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, בקרה וביקורת על תהליך ניהול סיכונים אשראי. תפיסת הניהול והבקרה של הבנק היא של זיהוי, כימות ואמידה שוטפים של החשיפה לסיכונים אשראי ובקרת עמידה במגבלות שנקבעו.

ניהול החשיפה לסיכונים אשראי נבחן ובוקר באופן שוטף, במסגרת בחינת כלל הסיכונים על ידי ועדות ופורומים ייעודיים ברמת הדירקטוריון וההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים, כמפורט בדוח הסיכונים באינטרנט. לבנק היתה מערכת לתיעוד המסמכים המשפטיים היוצרים את השעבודים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת שניהלה מעקב אחר שוויים של הנכסים ואיפשרה מעקב יומי שוטף.

ניהול סיכונים סביבתיים

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. הבנק יכול להיחשף לסיכונים סביבתיים בהיבטים שונים של פעילותו וסיכונים אלה עשויים להיכלל במסגרת הסיכונים האחרים (כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון נזילות וסיכון מוניטין). הבנק פעל בהתאם למדיניות לניהול סיכונים סביבתיים כפי שמוגדרת במסמך מדיניות האשראי.

דיווח על החשיפה לסיכונים אשראי

ההנהלה ודירקטוריון הבנק קיבלו מגוון דיווחים על החשיפה לסיכונים אשראי, ובחתיכים שונים על ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה.

בנוסף, במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, דווחה החשיפה לסיכונים אשראי, בהשוואה למסגרות, למגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון ולסמכויות כנדרש בהוראות 310 ו-311 להוראות ניהול בנקאי תקין.

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

ליום 31 בדצמבר 2018, אין קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי סעיף 5 להוראה 313, עולה על 15% מהון הבנק, המחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין בדבר מדידה והלימות ההון.

איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

סך סיכון האשראי הבעייתי למרכיביו השונים, הכולל רכיבים חוץ מאזניים, הסתכם ב-361.7 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-373.1 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, קיטון בשיעור של 3.0%.

יחס סיכון האשראי הבעייתי לסיכון האשראי הכולל בגין הציבור בבנק, עמד בסוף שנת 2018 על 1.8%, בהשוואה ל-1.9% בסוף שנת 2017.

21% מסיכון האשראי הבעייתי בבנק משוייכים לענף התעשייה, 21% לענף המסחר ו-38% לענף הלקוחות הפרטיים, לרבות הלוואות לדיור. יחס סיכון האשראי הבעייתי המאזני לסך האשראי לציבור עומד על 2.6%, בדומה לשיעורו בסוף שנת 2017.

למידע נוסף בדבר איכות האשראי ראה באור ב.28(1) לדוחות הכספיים.

(1) סיכון אשראי בעייתי

יתרה ליום 31 בדצמבר 2017			יתרה ליום 31 בדצמבר 2018			
חוץ			חוץ			
כולל	מאזני	מאזני	כולל	מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח						
137.6	7.1	130.5	119.1	2.6	116.5	סיכון אשראי פגום
85.9	-	85.9	86.0	-	86.0	סיכון אשראי נחות
149.6	12.3	137.3	156.6	8.6	148.0	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
373.1	19.4	353.7	361.7	11.2	350.5	סך סיכון אשראי בעייתי*
		20.9			18.1	*מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 יום או יותר

(2) נכסים שאינם מבצעים:

יתרה ליום 31 בדצמבר 2017			יתרה ליום 31 בדצמבר 2018			
חוץ			חוץ			
כולל	מאזני	מאזני	כולל	מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח						
111.4	-	111.4	96.2	-	96.2	חובות פגומים שנבדק על בסיס פרטני
-	-	-	-	-	-	שנבדק על בסיס קבוצתי
111.4	-	111.4	96.2	-	96.2	סך הכל נכסים שאינם מבצעים

(3) נכסים פגומים מבצעים

31 בדצמבר		
2017	2018	
16.3	17.8	חובות פגומים בארגון מחדש של חוב בעייתי שצוברים הכנסות רבית
2.8	2.5	אגרות חוב פגומות שצוברות הכנסות רבית
19.1	20.3	סך הכל נכסים פגומים מבצעים

4. שינויים בחובות הפגומים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017			2018		
סה"כ	פרטי	מסחרי	סה"כ	פרטי	מסחרי
במיליוני ש"ח					
97.3	28.8	68.5	127.7	34.2	93.5
89.6	19.4	70.2	61.3	21.6	39.7
(35.3)	(8.0)	(27.3)	(39.8)	(14.7)	(25.1)
(23.9)	(6.0)	(17.9)	(35.2)	(8.7)	(26.5)
127.7	34.2	93.5	114.0	32.4	81.6
יתרת חובות פגומים לתחילת התקופה					
סווגו כחובות פגומים					
גביית חובות פגומים					
מחיקות חשבונאיות					
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה					

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2017			2018		
סה"כ	פרטי	מסחרי	סה"כ	פרטי	מסחרי
במיליוני ש"ח					
53.5	23.1	30.4	64.1	25.9	38.2
43.6	14.9	28.7	30.5	11.0	19.5
(9.4)	(5.6)	(3.8)	(11.4)	(5.4)	(6.0)
(23.6)	(6.5)	(17.1)	(21.1)	(6.1)	(15.0)
64.1	25.9	38.2	62.1	25.4	36.7
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה					
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך השנה					
חובות בארגון מחדש שנמחקו					
חובות בארגון מחדש שנפרעו					
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף השנה					

5. מדדי סיכון אשראי

31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2018	
0.96%	0.84%	שיעור יתרת אשראי פגום לציבור מיתרת האשראי לציבור
0.16%	0.13%	שיעור יתרת אשראי שאינו פגום לציבור שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
1.29%	1.17%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
135.16%	140.26%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי הפגום לציבור
116.15%	121.04%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי הפגום לציבור בתוספת של אשראי לציבור בפיגור של 90 יום או יותר
1.93%	1.79%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
0.54%	0.32%	שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור
0.30%	0.42%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור
21.55%	34.58%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי בגין אשראי לציבור
1.11%	0.97%	שיעור חבות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור

ליום 31 בדצמבר 2018

הפסדי אשראי (3)						
יתרת ההפרשה	מחיקות חשבונאיות להפסדי אשראי	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי (5)	מזה: דירוג ביצוע אשראי (4)	סיכון אשראי כולל (1)
מיליוני ש"ח						
28.7	1.6	10.4	24.2	76.6	941.6	1,113.3
9.5	(1.2)	(0.4)	8.8	15.9	701.3	736.5
0.7	(0.1)	-	0.1	0.3	193.6	200.6
31.3	38.4	25.1	24.8	75.1	1,094.0	1,225.8
0.3	-	(0.5)	0.4	1.5	38.2	45.2
21.0	4.7	2.7	28.3	54.3	1,590.5	1,783.1
91.5	43.4	37.3	86.6	223.7	4,559.2	5,104.5
2.6	(0.3)	0.2	0.2	2.6	358.9	371.4
71.0	12.2	4.5	32.3	135.4	14,201.6	14,761.1
165.1	55.3	42.0	119.1	361.7	19,119.7	20,237.0
-	-	-	-	-	9,961.4	9,961.4
165.1	55.3	42.0	119.1	361.7	29,081.1	30,198.4

תעשייה

בינוי ונדל"ן - בינוי

בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן

מסחר

שירותים פיננסיים

ענפים אחרים

סך הכל מסחרי

אנשים פרטיים - הלוואות לדיור

אנשים פרטיים - אחר

סך הכל ציבור - פעילות בישראל

בנקים בישראל וממשלת ישראל

סך הכל פעילות בישראל

הערות:

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות(2), אגרות חוב, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 22,259.9 מיליון ש"ח, 1,329.9 מיליון ש"ח, 8.4 מיליון ש"ח ו-6,600.2 מיליון ש"ח, בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו.

(3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

(4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(5) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

ליום 31 בדצמבר 2017

הפסדי אשראי (3)							
יתרת ההפרשה	מחיקות חשבונאיות להפסדי אשראי	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי			מזה: סיכון בינלאומי (4)	מזה: סיכון בינלאומי (5)	מזה: דירוג ביצוע בינלאומי (1)
		נטו	אשראי	פגום			
מיליוני ש"ח							
19.9	0.5	4.4	20.6	43.6	910.8	1,063.5	תעשייה
8.7	(2.8)	(0.7)	9.1	15.6	578.3	650.5	בינוי ונדל"ן - בינוי
0.6	-	0.1	0.2	0.5	172.3	180.8	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
44.6	16.0	31.8	48.0	99.9	1,237.6	1,406.7	מסחר
0.8	0.1	0.2	1.2	2.4	27.4	37.9	שירותים פיננסיים
23.0	13.4	9.9	24.2	74.3	1,642.7	1,922.0	ענפים אחרים
97.6	27.2	45.7	103.3	236.3	4,569.1	5,261.4	סך הכל מסחרי
2.1	0.3	0.6	0.2	1.7	275.5	284.5	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
78.7	9.7	20.9	34.1	135.1	13,244.3	13,756.7	אנשים פרטיים - אחר
178.4	37.2	67.2	137.6	373.1	18,088.9	19,302.6	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	3,150.8	3,150.8	בנקים בישראל וממשלת ישראל
178.4	37.2	67.2	137.6	373.1	21,239.7	22,453.4	סך הכל פעילות בישראל

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות(2), אגרות חוב, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 15,570.2 מיליון ש"ח, 966.7 מיליון ש"ח, 14.4 מיליון ש"ח ו-5,902.1 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו.
- (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

ניהול סיכוני אשראי צד נגדי**א. כללי**

סיכון אשראי של צד נגדי הוא הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יכנס לכשל טרם מועד הסילוק הסופי של התשלומים בגין העסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם בעת כניסתו של הצד הנגדי למצב של כשל, יהיו עסקאות עמו בעלות ערך כלכלי חיובי לבנק.

בניגוד לחשיפת האשראי, בה החשיפה היא חד-צדדית והבנק נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון צד נגדי יוצר סיכון דו-צדדי להפסד וזאת בהתאם להיות ערך העסקה חיובי או שלילי עבור כל אחד מצדדי העסקה. החשיפה לסיכון צד נגדי מאופיינת גם בשווי השוק של העסקאות, שעשוי להשתנות לאורך חיי העסקה.

ב. מדיניות

לבנק היתה מדיניות ותיאבון לסיכון שתאמה את המדיניות ברמת הקבוצה לפעילות מול מוסדות פיננסיים, הן ברמת תיאבון הסיכון הכולל והן ברמת החשיפה לצד הנגדי הבודד בחתך סוג החשיפה והעסקה הבודדת, ותוך התחשבות בהון העצמי של הבנק והיקף החשיפות שלו ובהתבסס על פרמטרים הנגזרים מחוסנו הפיננסי של הצד הנגדי.

כחלק מניהול סיכוני הצד הנגדי השוטפים, ביצע הבנק בקרה יומית שוטפת על עמידה במגבלות קווי האשראי שהוקצו לפעילות מול בנקים ומוסדות פיננסיים.

ג. חשיפת האשראי הנוכחית לצדדים נגדיים שהינם מוסדות פיננסיים זרים

ליום 31 בדצמבר 2018 אין חשיפה למוסדות פיננסיים זרים.

ד. דיווח על החשיפה לסיכוני אשראי צד נגדי

ההנהלה ודירקטוריון הבנק וועדותיו קיבלו מגוון דיווחים על החשיפה לסיכוני אשראי צד נגדי, ובחתכים שונים על ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה.

חשיפה למדינות זרות

החשיפה המאזנית למדינות זרות כללה פקדונות, אגרות חוב, אשראי לציבור ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים. החשיפה החוץ מאזנית כוללת ערביות, סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומסגרות לא מנוצלות.

חשיפות עיקריות למדינות זרות(1)* (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2018			
חשיפה חוץ מאזנית			חשיפה חוץ מאזנית			
סך הכל	מאזנית (2),(3)	מאזנית (2)	סך הכל	מאזנית (2),(3)	מאזנית (2)	
מיליוני ש"ח						
						המדינה
70.7	18.3	52.4	71.9	37.6	34.3	הודו
83.1	11.3	71.8	34.0	7.3	26.7	בריטניה
323.2	80.2	243.0	382.3	74.2	308.1	אחרות
477.0	109.8	367.2	488.2	119.1	369.1	סך הכל החשיפות למדינות זרות
18.1	5.0	13.1	14.9	4.4	10.5	מזה: סך החשיפות למדינות ה- PIGS
131.6	25.7	105.9	203.7	47.1	156.6	מזה: סך החשיפות למדינות LDC
10.4	4.3	6.1	5.3	2.4	2.9	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערביות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
 (2) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
 (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

* עיקר האשראי שניתן בפועל הינו אשראי פקטורינג המובטח בביטוח אשראי בחברות ביטוח.

כללי

הצריכה הפרטית נמצאת בשנים האחרונות במגמת צמיחה וכפועל יוצא גם היקף האשראי לאנשים פרטיים. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים בשנת 2018 שיקפה למעשה את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון שברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל. תיאבון הסיכון של הבנק שיקף נכונות מידתית לנטילת סיכונים אשראי, תאם פעילות זהירה, תאם לדרישות הפיקוחיות ותאם להיקף פעילות הבנק ולצביונו.

המדיניות התבססה על מערכת פנימית לדירוג סיכון האשראי לאנשים פרטיים על פי מודלים סטטיסטיים המתעדכנים באופן שוטף וכן על ידי כללים עסקיים ועקרונות למתן אשראי בהתאם לבחינת כושר החזר של הלקוח ברמה פרטנית וכן על ניתוח והערכה של מכלול פרמטרים נוספים, להם השלכה על איתנותו הפיננסית של הלווה.

תפיסה זו השתקפה היטב במדיניות האשראי של הבנק באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות למתן אשראי ברמת הלקוח הבודד וברמת הבנק, וכן בתהליכי בקרה ובתהליכי עבודה מובנים, בקווי הבקרה השונים.

מודלים של דירוג סיכונים אשראי שימשו את הבנק הן להעמדת אשראי ישיר באמצעות האינטרנט, באמצעות האפליקציה ובאמצעות הבינלאומי קול, והן בתהליך החיתום של האשראי בסניפים.

המלצות האשראי שנגזרו מהמודלים הסטטיסטיים, יחד עם נהלי הבנק שנשמכו על מדיניות האשראי של הבנק והמגבלות האיכותיות והכמותיות הכלולות בה, גילמו את תיאבון הסיכון המידתי של הבנק בתחום האשראי הצרכני.

מרבית הלקוחות במגזר משקי הבית בבנק הינם שכירים, חלק ניכר מהם עובדים או עובדים לשעבר במערכת הביטחון.

אוכלוסיית השכירים במערכת הביטחון הינה אוכלוסייה בעלת מקורות הכנסה יציבים ובעלת כושר החזר. חלק מן האשראי לאוכלוסייה זו ניתן במסגרת מכרזים למתן אשראי וקביעת תנאי ניהול חשבון בהם זכה הבנק לאורך השנים (האחרון שבהם נערך באוקטובר 2015). ההלוואות הניתנות במסגרת מכרזי משרד הביטחון משקפות בחלקן היוון זכויות ומאופיינות בסכומים גדולים לתקופות ארוכות. במסגרת תנאי מכרז משרד הביטחון נקבעה אחריותו של משרד הביטחון לתשלום במצב של כשל אשראי. החזרי הלוואות אלה והלוואות נוספות לאוכלוסיית מערכת הביטחון וכן הלוואות הניתנות במסגרת הסכמים מפעליים נוכו מן השכר ישירות. הסכמים דפואי פעולה אלה הקטינו את סיכון האשראי לאוכלוסיות אלה.

להלן פרטים על סיכון האשראי לאנשים פרטיים לא כולל הלוואות לדירוג:

שינוי לעומת 31.12.17 ב-%	יתרה ליום		
	31.12.17	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
			סיכון אשראי מאזני
(1.6%)	640.8	630.3	עו"ש
2.9%	1,328.1	1,366.4	כרטיסי אשראי
5.2%	6,918.4	7,277.4	הלוואות
4.4%	8,887.3	9,274.1	סך הכל סיכון אשראי מאזני
			סיכון אשראי חוץ מאזני
3.0%	1,475.4	1,519.7	מסגרת עו"ש
7.0%	2,625.0	2,808.9	מסגרת כרטיסי אשראי
51.1%	763.5	1,153.6	התחייבויות אחרות
12.7%	4,863.9	5,482.2	סך הכל סיכון אשראי חוץ מאזני
7.3%	13,751.2	14,756.3	סיכון אשראי כולל
4.4%	8,504.7	8,882.7	ממוצע סיכון אשראי מאזני

תיאור הפעילות

א. חיתום האשראי למשקי בית

חיתום האשראי למשקי בית התבסס על פרמטרים אישיים של הלקוח ושיקף נכונות מידתית לנטילת סיכון אשראי. תפיסה זו השתקפה היטב במגבלות כמותיות ואיכותיות וכן באמצעות מגוון רחב של תהליכי עבודה מובנים ותהליכי בקרה הדוקים בקווי הבקרה השונים.

הבנק הציע אשראי ללקוחות באופן יזום על בסיס ניטור מאפייני הסיכון של הלקוח ואיתור צרכיו. בתהליך החיתום נבחנו מספר קריטריונים שהיוו כלי תומך החלטה. בין היתר נבחנו אינפורמציה כללית על הלקוח (זהותו, חוסנו הפיננסי, התנהלותו בחשבון וכל מידע נוסף אשר בידו לסייע בתהליך החיתום), מטרת האשראי, פעילות הלקוח בבנק בהקשר לתמחור העסקה, כושר ההחזר, תמהיל האשראי הכולל בחשבון והתאמתו לצורכי הלקוח. תהליך זה הושתת על ערכי הגינות ושיקיפות כלפי הלקוח.

ב. להלן פרטים על מאפייני סיכון האשראי ללקוחות פרטיים:

(1) התפלגות לפי גודל האשראי ללווה (*)

ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2018			
סיכון	אשראי	סיכון	סיכון	אשראי חוץ	סיכון	
אשראי כולל	חוץ מאזני	אשראי מאזני	אשראי כולל	מאזני	אשראי מאזני	
(**)			(**)			
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
185.3	116.4	68.9	185.4	117.2	68.2	עד 10 אלפי ש"ח
421.6	280.5	141.1	454.8	312.1	142.7	10-20 אלפי ש"ח
1,059.6	681.9	377.7	1,132.6	760.9	371.7	20-40 אלפי ש"ח
2,149.5	1,144.6	1,004.9	2,299.2	1,299.5	999.7	40-80 אלפי ש"ח
3,063.4	1,213.4	1,850.0	3,206.9	1,378.0	1,828.9	80-150 אלפי ש"ח
3,526.6	970.9	2,555.7	3,607.3	1,076.9	2,530.4	150-300 אלפי ש"ח
3,345.2	456.2	2,889.0	3,870.1	537.6	3,332.5	מעל 300 אלפי ש"ח
13,751.2	4,863.9	8,887.3	14,756.3	5,482.2	9,274.1	סך הכל

(*) הגדרת לווה- בהתאם להגדרות הוראת ניהול בנקאי תקין 313.

(**) סיכון אשראי כולל לפני הפרשה להפסדי אשראי - למעט חבות בגין נגזרים ולמעט הלוואות לדיור.

(2) סיכון אשראי מאזני לפי גובה ההכנסה הקבועה* בחשבון ותיק נכסים פיננסי

ליום 31 בדצמבר 2018

סיכון		סיכון אשראי מאזני		
אשראי	סך הכל סיכון אשראי	תיק נכסים פיננסיים**	תיק נכסים פיננסיים**	
חוץ מאזני	מאזני	גבוה מ- 50 אלף ש"ח	נמוך מ- 50 אלף ש"ח	
מיליוני ₪	מיליוני ₪	מיליוני ₪	מיליוני ₪	
15.6	143.4	4.6	138.8	הכנסה קבועה בחשבון*
796.2	1,525.5	90.2	1,435.3	ללא הכנסה קבועה
				נמוכה מ- 10 אלפי ₪
				גבוהה מ- 10 אלפי ש"ח
1,253.1	1,812.4	334.0	1,478.4	ונמוכה מ- 20 אלפי ₪
3,417.3	5,792.8	2,408.4	3,384.4	גבוהה מ- 20 אלפי ₪
5,482.2	9,274.1	2,837.2	6,436.9	סך הכל

סיכון אשראי מאזני				
סיכון	סך הכל סיכון אשראי	תיק נכסים פיננסיים**	תיק נכסים פיננסיים**	
אשראי	מאזני	גבוה מ- 50 אלף ש"ח	נמוך מ- 50 אלף ש"ח	
חוץ מאזני	מליוני ₪	מליוני ₪	מליוני ₪	
				הכנסה קבועה בחשבון*
22.1	172.7	4.2	168.5	ללא הכנסה קבועה
825.3	1,724.5	116.8	1,607.7	נמוכה מ- 10 אלפי ₪
				גבוהה מ- 10 אלפי ש"ח
1,248.2	2,120.7	419.1	1,701.6	ונמוכה מ- 20 אלפי ₪
2,768.3	4,869.4	2,125.7	2,743.7	גבוהה מ- 20 אלפי ₪
4,863.9	8,887.3	2,665.8	6,221.5	סך הכל

* הכנסה קבועה לחשבון, כהגדרתה בהוראת הדווח לפיקוח 836 (הכוללת משכורת בפועל המחושבת כממוצע 12 החודשים האחרונים, סך קצבאות, הפקדות מזומן והפקדות שיקים). מספרי ההשוואה הוצגו מחדש בהתאם להגדרת ההכנסה הקבועה כפי שפורט לעיל.

** תיק הנכסים הפיננסיים המקושר לחשבון כגון: פיקדונות כספיים (לרבות יתרות עו"ש), תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים.

3 התפלגות סיכון אשראי לפי התקופה הממוצעת שנותרה לפירעון (לפי המועד הסופי לפירעון ההלוואה)

2017 ליום 31 בדצמבר	2018 ליום 31 בדצמבר	
סיכון אשראי מאזני		
במיליוני ש"ח		
2,125.3	2,124.3	עד שנה
1,189.1	1,166.8	משנה עד 3 שנים
1,585.1	1,613.9	מ- 3 עד 5 שנים
1,132.0	1,295.3	מ- 5 עד 7 שנים
2,855.8	3,073.8	מעל 7 שנים
8,887.3	9,274.1	סך הכל

(4) יתרות סיכון אשראי מובטח

ליום 31 בדצמבר 2018		
במיליוני ש"ח		
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני
4,103.9	1,125.8	2,978.1

סך אשראי המגובה בביטחונות *

*מזה בטחונות נזילים בסך 71.6 מיליון ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2017		
במיליוני ש"ח		
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני
3,193.4	731.7	2,461.7

סך אשראי המגובה בביטחונות *

*מזה בטחונות נזילים בסך 74.8 מיליון ש"ח

(5) יתרות אשראי לפי חשיפה לשינויים בשיעורי ריבית

ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2018	סוג האשראי
סיכון אשראי מאזני		
במיליוני ש"ח		
6,649.6	7,012.4	אשראי בריבית משתנה
268.8	265.0	אשראי בריבית קבועה
640.8	630.3	עו"ש
1,328.1	1,366.4	כרטיסי אשראי
8,887.3	9,274.1	סך הכל

ג. אופן הפיקוח והמעקב על מאפייני הסיכון

הבנק הכשיר את עובדיו ברמת מיומנות מקצועית גבוהה בתחום האשראי וקיים מערכות ממוחשבות תומכות החלטה, בקרה ומעקב לאיתור מוקדם של לווים בפיגור או תסמינים שליליים. הבנק גידר את עצמו בנטילת סיכונים אשראי, בין היתר, באמצעות פיזור הסיכון בין הלקוחות. ניהול הסיכונים ובקרתם התבצעו בבנק באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת. הבקורת בנושא האשראי הצרכני בוצעו באמצעות שלושת קווי ההגנה. במסגרת הבקורת שבוצעו על ידי הקו הראשון בוצעו מעקב אחר חריגה ממסגרת עו"ש וחח"ד, בדיקת אשראי בעייתי בפיגור ובקרה אחר התפתחות האשראי הצרכני הבעייתי בסניפים. בקו השני התקיימו מגוון בקורות, כאשר עיקרן נועדו לבחון את ההתנהלות הפיננסית בחשבונות ולאחר סימנים להתדרדרות במצב החוב. סימני התדרדרות יכולים לנבוע מירידה במחזורי פעילות, חריגות ממסגרות מאושרות וכדומה. בנוסף, הבנק השתמש במערכות ממוכנות תומכות כגון מערכת לאיתור וטיפול בחובות בעלי סממנים בעייתיים ומערכת סטטיסטית לניבוי כשל אשראי. הקו השלישי, מערך הביקורת הפנימית, היה אחראי לביצוע ביקורת בלתי תלויה על ניהול הסיכון, מסגרת העבודה והבקורות לניטור סיכונים אשראי צרכני, לרבות עבודת קווי ההגנה הראשון והשני לסיכון זה.

אשראי משקי בית בעייתי

להלן פרטים על היקף האשראי הבעייתי למשקי בית:

שינוי לעומת	יתרה ליום		
	31.12.17	31.12.18	
ב-%	במיליוני ש"ח		
(5.3%)	34.0	32.2	סיכון אשראי פגום
2.1%	101.1	103.2	סיכון אשראי בעייתי לא פגום
0.2%	135.1	135.4	סך סיכון האשראי הבעייתי
22.2%	5.4	6.6	* מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר
	19.17%	18.76%	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
	0.25%	0.05%	שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור

שיעור החובות הבעייתיים ביום 31 בדצמבר 2018 ביחס לאשראי המאזני הוא כ- 1.5% בדומה לשיעורו ביום 31 בדצמבר 2017.

שיעור הפסדי האשראי והיקף ביצוע הסדרי אשראי למשקי בית בבנק נמוך ומבטא הן את איכות האשראי והן את איכות מנגנוני המעקב, הבקרה והגבייה.

Leveraged Finance - מימון ממונף

מימון ממונף מוגדר כאשראי למימון עסקאות הוניות בתאגידיים (כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323) אשר עונה על תבחינים מסויימים, ואשראי הניתן ללווים המאופיינים ברמות מינוף פיננסי גבוהות. התבחינים שעל פיהם מגדיר הבנק אשראי כמימון ממונף נקבעו באופן שמרני. פירוט נוסף ראה בדוח הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

ביום 31 בדצמבר 2018 אין יתרות אשראי מצרפיות (אשראי מאזני וחוץ מאזני בניכוי הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות מותרים בניכוי) הנחשבות כמימון ממונף (ביום 31 בדצמבר 2017 – 20.0 מיליון ש"ח אשראי חוץ מאזני).

עסקאות סינדיקציה

סינדיקציה הינה עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות. הבנק נקשר במספר עסקאות אשראי מסוג סינדיקציה בסך כולל של כ-306.4 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2017 - 253.7 מיליון ש"ח). עיקר האשראי ניתן בשותפות עם גוף מוסדי על פי תנאי מכרז החשב הכללי במשרד האוצר להעמדת הלוואות לעסקים קטנים ובינוניים בערבות מדינה.

סיכון שוק

כללי

1. סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. ובכללם: סיכון ריבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תנודתיות.

2. לבנק היתה מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכונים פיננסיים, אשר התוותה ופירטה, בין היתר, תיאבון כולל לסיכונים פיננסיים ותיאבון לסיכון בחתך הסיכון הבודד ועקרונות לפעילות.

הפיקוח והבקרה על ניהול החשיפה לסיכונים השוק

הבנק קיים מערך נאות של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, בקרה בלתי תלויה וביקורת על תהליך ניהול סיכונים השוק. התפיסה הניהולית והבקרתית של הבנק היא של זיהוי, כימות ואמידה שוטפים של החשיפה לסיכונים שוק ובקרת עמידה במגבלות שנקבעו.

ניהול החשיפה לסיכונים השוק נבחן ובוקר באופן שוטף במסגרת בחינת כלל הסיכונים על ידי ועדות ופורומים ייעודיים ברמת הדירקטוריון וההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים כמפורט בדוח הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

דיווח על החשיפות לסיכונים שוק

הנהלת הבנק והדירקטוריון קיבלו מגוון דיווחים על החשיפה לסיכונים שוק, ובחתיכים שונים על ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה, בין היתר, התפתחויות בסיכון ובסביבה הפיננסית ועמידה במגבלות.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הבנק שיקף נכונות מידתית לנטילת סיכונים פיננסיים, תאם פעילות בנקאית זהירה, מידתית ותאם לדרישות הפיקוחיות ולהיקף פעילות הבנק ולצביונו. ככלל, הבנק שאף למזער את החשיפות הפיננסיות שנטל, ופעל ליצירת רווחיות נאותה תוך כדי נטילת סיכונים פיננסיים נמוכים.

תפיסה זו השתקפה היטב במדיניות הבנק באמצעות מגוון רחב מאוד של מגבלות סיכון/ הפסד כמותיות ומידתיות ביחס להון הבנק, וכן בתהליכי בקרה הדוקים ובתהליכי עבודה מובנים בקווי הבקרה השונים.

המתודולוגיה לאמידת החשיפה לסיכונים השוק

הבנק עשה שימוש במספר כלים ומודלים מקובלים לצורך ניהול החשיפה לסיכונים השוק באמצעים, הכוללים גם את הערך בסיכון (VAR) וגם הפעלת תרחישי קיצון Stress Tests, כלי ניהול ובקרת חשיפות רבית כגון: מח"מ, שווי הוגן ומבחני רגישות לשינויים בעקום הרבית.

החשיפה לריבית

סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית, המשפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (ובמקרים מסוימים התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. צורתיו העיקריות של סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כוללות: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס וסיכון אופציות.

סיכון הריבית, לכלל התיק, הינו אחד הסיכונים הדומיננטיים להם נחשף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק ניהל את סיכוני הריבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הריבית (הוראה 333), בדגש על סיכון הריבית בתיק הבנקאי. נקבעה מדיניות בנושא ניהול סיכון הריבית בהתאם להוראות.

ניהול החשיפה

ניהול החשיפה לסיכוני ריבית נעשה, תוך התאמת משך החיים הממוצע של המקורות והשימושים ותוך צמצום החשיפה לשחיקת השווי ההוגן, כתוצאה משינויים בלתי צפויים בשיעורי הריבית ובכפוף למגבלות שקבע הדירקטוריון. בכל מגזר נמדדת החשיפה לשינוי בלתי צפוי בשיעור הריבית לכל התקופות ובתרחישי ריבית שונים, ונמדדת השפעתה על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי ושל הרווח החשבונאי באופק של שנה אחת קדימה. ההשפעה נמדדה בכל אחד מהמגזרים בנפרד, וגם בכל המגזרים יחד. החשיפה העיקרית לסיכוני ריבית בבנק יוחסה לפעילות המימון במגזר השיקלי הלא צמוד ובמגזר צמוד המדד, ונבעה ממאפייני ההשקעה, הנגזרים מטווח השימושים והמקורות במגזרים אלה.

הבנק עשה שימוש בנגזרים כחלק מניהול הנכסים וההתחייבויות, ובכלל זה לצרכי גידור על מנת למזער את סיכון הריבית בפעילויות פרטניות בתיקי הנוסטרו.

התיאבון לסיכון

- תיאבון הסיכון לריבית כפי שהשתקף במגבלות מידתי, וניצול מסגרות החשיפה בוצע בהתאם להערכות הבנק בנוגע לשיעורי הריבית הצפויים ולמבנה עקום הריבית הצפוי באופקי זמן שונים ובכפוף למגבלות שהוגדרו במדיניות הסיכונים הפיננסיים.

- לבנק סדרת מגבלות לשינויים בעקום הריבית ומגבלות פרטניות ליחידות העסקיות השונות היוצרות סיכוני ריבית, על היקף חשיפת הריבית, ומגבלות על גובה השחיקה המקסימאלי בשווי ההוגן תחת מצב קיצון.

החשיפה בפועל ליום הדוח

סיכון הריבית נמדד ונוהל על בסיס הנחות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. כמו כן, ניהול החשיפה הביא בחשבון את השפעת הפירעונות המוקדמים של הלוואות לדיר.

ביתרות חשבונות העו"ש שאינן נושאות ריבית קיימות יתרות זכות בסכום יציב לאורך זמן. הבנק התבסס על מודל ייעודי וקבע כי תקופת הפירעון של יתרת העו"ש היציבה המשמשת בחישוב החשיפה לריבית תהיה למספר שנים.

להלן תיאור רגישות ההון לשינויים במקביל בעקומי הריבית- השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש של ירידה מקבילה של 1% בעקום הריבית:

ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2018		
המגבלה	אחוז החשיפה	המגבלה	אחוז החשיפה	
5.0%	4.5%	5.0%	2.3%	מט"י לא צמוד
3.5%	2.2%	3.5%	0.3%	מט"י צמוד מדד
1.0%	(0.1%)	1.0%	0.3%	מט"ח וצמוד מט"ח
8.0%	6.5%	8.0%	2.9%	חשיפה כוללת

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

להלן מידע על הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינויים בריבית על פי שוויים ההוגן, כולל ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הריבית על שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק למעט פריטים לא כספיים על פי הכללים החשבונאיים:

1. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק למעט פריטים לא כספיים (לפני השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית):

ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2018			
סך הכל	מט"ח	שקל	סך הכל	מט"ח	שקל	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
880.8	6.2	874.6	1,081.1	(10.2)	1,091.3	שווי הוגן נטו ¹
883.8	6.2	877.6	1,084.0	(10.2)	1,094.2	מזה : תיק בנקאי

(1) פירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 31ב לדוחות הכספיים.

2. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על השווי ההוגן נטו מותאם (1) של הבנק:

ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2018				
סך הכל	מט"ח	שקל (5)	סך הכל	מט"ח	שקל (5)		
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח				
<u>שינויים מקבילים</u>							
1,124.0	4.3	1,119.6	1,106.6	(7.1)	1,113.7	עלייה במקביל של 1%	
1,126.8	4.3	1,122.5	1,071.7	(7.1)	1,078.8	מזה : תיק בנקאי	
1,001.1	4.7	996.4	1,047.4	(14.6)	1,061.9	ירידה במקביל של 1%	
1,006.0	4.7	1,001.3	1,047.7	(14.6)	1,062.3	מזה : תיק בנקאי	
<u>שינויים לא מקבילים</u>							
1,069.2	(4.5)	1,073.6	1,079.6	(26.8)	1,106.4	התללה (2)	
1,057.2	(3.2)	1,060.4	1,070.9	(5.5)	1,076.4	השטחה (3)	
1,080.4	(3.8)	1,084.2	1,064.7	(18.2)	1,083.0	עלייה ריבית בטווח הקצר	
(1,080.4)	3.8	(1,084.2)	1,075.7	(11.3)	1,087.1	ירידת ריבית בטווח הקצר	

בטבלה זו מוצג השווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הרבית בכל מגזרי ההצמדה.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הרבית על הכנסות רבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מרבית

ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2018				
סך הכל (4)	מרבית	הכנסות ריבית	סך הכל (4)	מרבית	הכנסות ריבית		
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח				
<u>שינויים מקבילים</u>							
80.0	-	80.0	84.9	0.4	84.5	עלייה במקביל של 1%	
80.0	-	80.0	84.9	0.4	84.5	מזה : תיק בנקאי	
(134.0)	-	(134.0)	(134.9)	(0.4)	(134.5)	ירידה במקביל של 1%	
(134.0)	-	(134.0)	(134.9)	(0.4)	(134.5)	מזה : תיק בנקאי	

(1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(2) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח הארוך.

(3) השטחה - עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

(4) לאחר השפעות מקזזות.

(5) בתרחישי ירידת ריבית במגזר המדד נלקחת בחישוב סביבת ריבית שלילית.

החשיפה בבסיס כללי

חשיפת בסיס נוצרת כתוצאה מאי הקבלה בעיתוי, בבסיס המדידה ובסכומי ההשקעה עם או ללא פעולות גידור. על פי כללי החשבונאות ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שההשקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד מוגדרת כחשיפת בסיס.

ניהול החשיפה

- ניהול הסיכונים בחשיפות הבסיס והשקעת ההון הפנוי (המוגדר כהון עצמי בתוספת זכויות מיעוט ובניכוי פריטים לא כספיים נטו) במגזרי ההצמדה השונים נעשו בהתבסס על הערכות ותחזיות שוטפות של הגורמים הניהוליים השונים במערך הפיננסי לגבי התפתחויות צפויות בשוקי הכספים וההון.
- תמהיל ההשקעה של ההון הפנוי במגזרי ההצמדה השונים נוהל באופן שוטף בכפוף למגבלות המוצגות להלן, ועל בסיס התחזיות לגבי משתני השוק הרלוונטיים תוך ניצול פערי המחירים בין עלות המקורות ותשואת השימושים במגזרי ההצמדה השונים וכדאיותן של פוזיציות "יתר" או "חסר" בכל מגזר פעילות.
- במסגרת ניהול מאזני ההצמדה נעזר הבנק, בין השאר, במכשירים פיננסיים נגזרים, כאמצעי לניטרול החשיפה לסיכונים בבסיס ובריבית.

התיאבון לסיכון

- דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי הפוזיציות המותרות (עודף או חוסר) של נכסים על התחייבויות וחשיפת ההון הפנוי.

החשיפה בפועל ליום הדוח

להלן תיאור חשיפת ההון הפנוי בפועל, בהשוואה למגבלות הדירקטוריון:

מגבלת הדירקטוריון	כחלק מההון הפנוי ליום		ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2018	במיליוני ש"ח
	ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2018			
			1,255.1	1,397.5	מיגזר שיקלי לא צמוד
			(66.8)	(65.3)	מיגזר שיקלי צמוד מדד
			8.4	(8.7)	מט"ח וצמוד מט"ח
			1,196.7	1,323.5	סך הכל
	104.9%	105.7%			
	(5.6%)	(4.9%)			
	0.7%	(0.8%)			
	100.0%	100.0%			

* הבנק נקט בגישה כלכלית בניהול חשיפות הבסיס, ובצע התאמות לסיווג החשבונאי בהתחשב במהות הכלכלית. הבנק הביא בחשבון בניהול השוטף את חוסר ההתאמה שנוצרה לעתים בין החשיפה החשבונאית לחשיפה הכלכלית במטרה לגדר את הרווח החשבונאי המדווח.

רגישות ההון לשינויים בשער חליפין

הבנק פעל בשוק המט"ח באמצעות שימושים, כגון הלוואות, ורכישת אגרות חוב וכן באמצעות גיוס מקורות במטח. כמו כן, הבנק ביצע עסקאות פרוורוד מטח/שקל הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. עיקר הפעילות בנגזרים היתה בנגזרי מטבע שקל/דולר עבור לקוחות הבנק ועבור עצמו. הבנק אינו נחשף בפעילותו לסיכונים מטבע מהותיים.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוץ מאזניים:

ליום 31 בדצמבר 2018

ליום 31 בדצמבר 2018				
מטבע	התחזקות של 5%	התחזקות של 10%	החלשות של 5%	החלשות של 10%
במיליוני ש"ח				
דולר	(0.6)	(1.2)	0.6	1.2
אירו	0.4	0.8	(0.4)	(0.8)

ליום 31 בדצמבר 2017

ליום 31 בדצמבר 2017				
מטבע	התחזקות של 5%	התחזקות של 10%	החלשות של 5%	החלשות של 10%
במיליוני ש"ח				
דולר	(0.1)	(0.1)	0.1	0.1
אירו	0.3	0.5	(0.3)	(0.5)

הערות:

- (1) השפעה זו חושבה על-פי השינוי הצפוי בפוזיציות הכלכליות המנוהלות במטבעות השונים, בהינתן התרחישים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.
- (2) תרחיש עלייה פירושו התחזקות המטבע הנדון כנגד השקל.
- (3) הנתונים משקפים את השפעת השינויים בשערי החליפין על השווי ההוגן לאחר השפעת המס.
- (4) לשינויים בשערי החליפין של שאר המטבעות יש השפעה זניחה על רווחי הבנק.

רגישות ההון לשינויים במדד

הבנק פעל בשוק המדד באמצעות שימושים, כגון הלוואות ורכישת אגרות חוב וכן באמצעות גיוס מקורות צמודי מדד. כמו כן, הבנק מבצע עסקאות פרוורד מדד/שקל הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד, נכון ליום 31 בדצמבר 2018. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוץ מאזניים.

ליום 31 בדצמבר		
2017	2018	
במיליוני ש"ח		
(1.8)	(1.0)	אחוז השינוי במדד עלייה בשיעור של 3%
(12.3)	(8.5)	ירידה בשיעור של 3%

כללי

סיכון הנזילות הינו הסיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות מפקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לגרום לבנק מחסור באמצעים נזילים, אשר בגינו יאלץ הבנק לממש נכסים במחירים הנמוכים ממחירי שוק ו/או לגייס מקורות במחיר הגבוה ממחיר שוק ובמקרי קיצון אף להוות סכנה ליציבותו.

מדיניות ניהול הסיכון

מדיניות ניהול סיכון הנזילות בבנק יושמה בהתאם להוראת ניהול בנקאי 342 ו-221 וכללה, בין היתר, מגבלות על יחסי כיסוי נזילות ועל יחסי הנזילות המזעריים בתרחיש רגיל ובתרחיש קיצון, התייחסות לכלי המדידה, השליטה והבקרה ולמנגנוני הדיווח שיש לקיים כחלק מניהול סיכון הנזילות השוטף. כמו כן, הבנק קבע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי משבר נזילות בבנק, וזאת בכדי להבטיח את יכולתו של הבנק לעמוד באתגרים העולים מניהול העסקים השוטף, וכאלה שעלולים להתעורר בעת מקרי לחץ בשווקים הפיננסיים.

תיאבון הסיכון

הבנק פעל לשמירה על מלאי נכסים נזילים ברמה נאותה, במקביל לניהול השימושים, באופן שיניב הכנסה לבנק. הבנק ראה משנה חשיבות בניהול שמרני אך אקטיבי של הנזילות בבנק. תיאבון הסיכון של הבנק נמוך ומתבטא במבנה הנכסים והתחייבויות, כלי המדידה וניטור הסיכון הרבים שהוקצו לעניין זה, ומערכי הניהול והבקרה שהופקדו על ניהול סיכון זה.

יחס כיסוי נזילות בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221 מחודש ספטמבר 2014 בנושא "יחס כיסוי הנזילות" אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל, מחשב הבנק את יחס כיסוי הנזילות LCR.

יחס כיסוי נזילות הינו תקן אחיד הנועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הקצר, ומבטיח זאת באמצעות דרישה שתאגידים בנקאיים יחזיקו מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA - High Quality Liquid Assets) לא משועבדים, הניתנים להמרה למזומן במהירות ובקלות בשווקים הפרטיים, כדי לענות על צרכי הנזילות בתרחיש קיצון של נזילות המשלב זעזוע ספציפי לתאגיד וזעזוע מערכת, והנמשך 30 ימים קלנדריים.

התקן מגדיר מסגרת ספציפית לחישוב יחס כיסוי הנזילות במטרה ליצור אחידות ברמה בינלאומית.

יחס כיסוי הנזילות - LCR, מכיל שני רכיבים:

(א) שווי מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה בתנאי קיצון (HQLA),

(ב) סך תזרים מזומנים יוצא, נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים, המחושב על פי הפרמטרים של התרחיש. היחס מחושב כשיעור של מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה מתוך סך תזרים מזומנים יוצא, נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים. והחל מינואר 2017 הדרישה הפיקוחית המזערית ליחס כיסוי הנזילות, הן ברמת הבנק והן ברמת הקבוצה הבנקאית, הינן 100%. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימליות אלו, אך עליו לדווח מיידית על החריגה למפקח על הבנקים, ובמקרים מסוימים, בליווי תכנית לסגירת פער הנזילות שנוצר.

יחס כיסוי הנזילות מחושב בתדירות יומית בבנק כחלק ממדיניות לניהול סיכונים פיננסיים, דירקטוריון הבנק אימץ מגבלה פנימית, המחמירה מהדרישה הרגולטורית ליחס כיסוי נזילות.

כחלק מתהליך מיזוג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי הועברה ביום ה- 31 בדצמבר 2018 יתרת פיקדונות הבנק בבנק ישראל לחשבונות הבנק הבינלאומי, בעקבותיה נרשמה, בתאום עם בנק ישראל, חריגה מיחס הכיסוי הנדרש לאותו היום.

למעט האמור לעיל, הבנק עמד בכל מגבלות סיכון הנזילות הרגולטוריות בשנת 2018. יחס הכיסוי בשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2018 הסתכם ב-229% בהשוואה ל-329% בתקופה המקבילה אשתקד. יחס הכיסוי המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים עמד באותה תקופה על 100%.

פיקוח ובקרה על ניהול החשיפה לסיכוני נזילות

התפיסה הבקרתית של הבנק היא של זיהוי, כימות ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות שנקבעו בנהלים באופן שוטף הן על ידי מנהלי החשיפה והן על ידי גורמי בקרה וביקורת בלתי תלויים, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים. ניהול החשיפה לסיכוני הנזילות נבחן ומבוקר באופן שוטף על ידי ועדות ופורומים ייעודיים ברמת הדירקטוריון והנהלה בקווי ההגנה הראשון, השני והשלישי.

דיווח על החשיפה לסיכוני נזילות

- צוות נזילות בראשות מנהל היחידה לניהול פיננסי דן כ-5 פעמים בשבוע בנושאי נזילות וסיכוני שוק.
- צוות פיננסי בראשות מנהל היחידה לניהול פיננסי דן אחת לשבוע בנושאי השקעות ומצב הנזילות.
- צוות ניהול נכסים והתחייבויות בראשות המנכ"ל – שהתכנס לפחות אחת לחודש ודן בין היתר בנושאים הקשורים למכלול הסיכונים הפיננסיים.
- דיווח על החשיפות לרבות תוצאות תרחישי קיצון בנזילות, רוכז במסמך הסיכונים הכללי כנדרש בהוראה לניהול בנקאי תקין 310. מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון.
- דיווח רבעוני בהנהלה, בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון על תוצאות תרחישי קיצון בנזילות, במסגרת מסמך הסיכונים.
- בנוסף, הנהלת הבנק והדירקטוריון עודכנו באופן שוטף ועל פי הצורך בהתפתחויות בחשיפות הבנק לסיכוני נזילות.

מצב הנזילות והרכב הנכסים וההתחייבויות

עיקר הנכסים הנזילים של הבנק, הכוללים מזומנים, פיקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) וניירות ערך, הסתכמו ביום 31 בדצמבר 2018 ב-1.5 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-5.6 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, מזה, יתרת המזומנים ופיקדונות בבנק ישראל הסתכמה ב-0.2 מיליארד ש"ח וכ-1.3 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל (ב-31 בדצמבר 2017-4.6 מיליארד ש"ח ו-1.0 מיליארד ש"ח, בהקבלה).

יחס הפיקדונות לאשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2018 עומד על 144.6% בהשוואה ל-134.5% ביום 31 בדצמבר 2017. ב-31 בדצמבר 2018 הסתכמו פיקדונות הציבור וכתבי התחייבות נדחים, בכ-19.9 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-18.1 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה. הבנק מנטר את היקף וריכוזיות המקורות על פי קריטריונים שונים, כגון גודל ומח"מ באופן שוטף, ומציב יעדים ומגבלות להיקף הפיקדונות הגדולים ולתמהיל המקורות בכלל.

במהלך תקופת הדיווח לא נדרש הבנק לבצע פעולות לעמידה ביחסי כיסוי והיחסים שנמדדו גבוהים מהנדרש על פי הוראות ניהול בנקאי תקין 221 ו-342.

סיכון מימון

כללי

סיכון מימון נובע מהתייקרות בלתי צפויה בעלות המימון, כאשר מקורות מימון ממוחזרים או נפרעים ומוחלפים על ידי מקורות חדשים ויקרים יותר, או כאשר הבנק נאלץ לממש שימושים כתוצאה ממחסור במקורות זמינים. סיכון המימון בבנק מנוהל כחלק מניהול סיכון הנזילות. לבנק היו מקורות מימון מגוונים שעיקרם פיקדונות הציבור.

סיכון זה נטר באמצעות מודל קצר/ארוך, אשר הגביל את היקפי עודף השימושים הארוכים בשקלים ובמט"ח וכן הגביל את ההפסד הצפוי לבנק בגין התייקרות עלות הגיוס לתקופה של שנה.

כללי

בהתאם להגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350, סיכון תפעולי הוא סיכון להפסד כתוצאה מאי-נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים (לרבות סיכון יחסי עבודה) או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים IT, סיכונים אבטחת מידע וסייבר והמשכיות עסקית, ואינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין (היבטי החשיפה והניהול של הסיכון המשפטי על היבטיו השונים נדונים בהרחבה בפרק נפרד).

מדיניות

דירקטוריון הבנק קבע מדיניות כוללת ומקיפה לניהול הסיכונים התפעוליים, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 310, 350. המדיניות הגדירה את תיאבון הסיכון, וכן התוותה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שיפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים בבנק. המדיניות כללה התייחסות למבנה הארגוני של ניהול הסיכון ולשרשרת של תהליכי ניהול סיכונים, מרמת זיהוי הסיכונים, הערכה ומדידה, הפחתה וניטור הסיכונים.

ניהול החשיפות

1. איתור, מיפוי, מיזעור וניטור

סיכונים תפעוליים מובנים בכל סוגי הפעילות העסקית של הבנק, ביחידות הארגוניות, בתהליכי הרוחב, ובמערכות התומכות. מרכיב בסיסי בתכנית ניהול הסיכונים של הבנק היה ניהול אפקטיבי ופרו אקטיבי של הסיכונים התפעוליים לרבות מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית. אחד מהכלים המרכזיים למיפוי זיהוי הסיכונים התפעוליים ולשליטה ובקרה עליהם היה סקר הסיכונים התפעוליים. הסקר כלל את מיפוי ותיעוד התהליכים העסקיים והסיכונים התפעוליים והבקורות בתהליכים אלו. הבנק ביצע באופן שוטף ניהול סיכונים לאיתור מוקדי סיכון במוצרים, תהליכים ושירותים חדשים בבנק. בעקבות ממצאי סקרי הסיכונים, ממצאי הביקורת הפנימית ותהליכי הפקת לקחים בגין אירועי כשל, שולבו בקורות מיכוניות ואחרות בפעילויות הבנק השונות, וכן שופרו ושודרגו נהלי ותהליכי העבודה והבקרה. בנוסף, כחלק מתשתית מעקב ובקרה, הוגדרו KRI - אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים בתהליכים נבחרים לאיתור מוקדם של שינוי במפת הסיכונים.

2. איסוף ודיווח אירועי כשל

הבנק קיים תהליך של איסוף ותיעוד אירועי כשל, (אירועי הפסד/רווח, כמעט הפסד/כמעט רווח, הפרשה לתביעה), כבסיס נתונים לניתוחים רבעוניים ושנתיים של מגמות ומוקדי סיכון, לצורך הצגה בפני ההנהלה והדירקטוריון, לאומדן הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, לאימות הערכות של מומחי התוכן, להפקת לקחים, לבחינה מחדש ולשיפור בקורות קיימות, לעדכון מפת הסיכונים ולשמירת היסטוריה. בנוסף, קיים הבנק תהליך הפקת לקחים גם לגבי אירועים חיצוניים מהותיים שמידע לגביהם מופיע בתקשורת.

3. מערכת למדידה, אמידה וניהול של סיכונים תפעוליים

הבנק ניהל את מפת הסיכונים באמצעות מערכת, המשותפת לניהול סיכונים תפעוליים וניהול סיכונים ציות, התומכת התומכת במתודולוגיה לניהול הסיכונים התפעוליים. מאגר המידע המרכזי של המערכת, כלל את נתוני המבנה האירגוני וכן את מיפוי ותיעוד התהליכים בבנק ואירועי הכשל.

המשכיות עסקית (Business Continuity Planning)

הוראות בנק ישראל מחייבות את הבנקים לפעול להבטחת המשכיות עסקית בעת חירום. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 355 בנושא, נערך הבנק להתאוששות ממקרה אסון והמשכיות עסקית במצבי חירום שונים. בבנק בוצעה היערכות המורכבת ממספר נדבכים: גיבוש מסמך מדיניות מקיף בנושא המשכיות עסקית, מסמך מסגרת עבודה הכולל פירוט לגבי תשתיות טכנולוגיות נאותות, גיבוש והטמעת תוכניות פעולה מקיפות ותשתית נהלים תומכת וביצוע תרגילים המדמים מצבי חירום שונים. בבנק היה קיים חדר מצב ופורום הערכות לשעת חירום בראשות מנהלת הסיכונים הראשית אשר ריכזה פעילות זו כחלק מפורום היערכות דומה ברמת הקבוצה. הפורום הופקד על יישום המדיניות, הנהלים והמעקב אחר היערכות הבנק, כחלק מהקבוצה למצבי חירום שונים והתכנס לפחות אחת לחצי שנה. הפורום פעל עד למועד העברת יחידת הסיכונים התפעוליים לחב' האם ולאחריו, הועברה האחריות לחברת האם. בנוסף, התקיים דיווח תקופתי בהנהלה ובדירקטוריון בנושא המשכיות עסקית והיערכות לשעת חירום. הבנק קיים באופן שוטף תהליך לשיפור היערכות המשכיות עסקית במסגרתו עודכן המיפוי של כל הפעילויות והמשאבים הקריטיים אשר נדרשים בשעת חירום, ועודכנו תרחישי החירום ומסמך המדיניות בהתאם.

אבטחת מידע

דירקטוריון הבנק והנהלתו קבעו מדיניות מפורטת בנושא מדיניות אבטחת מידע. הבנק, באמצעות החברה אם, ביצע את כל הסקרים והמיפויים הנדרשים לעמידה בהוראות ניהול בנקאי תקין 357. בשנת 2018 הבנק נערך לכל הנדרש מהנחיות בנק ישראל בנושא מדיניות חברתיות. הבנק מינה מנהל אבטחת מידע האחראי על ניהול סיכוני אבטחת מידע.

השלכות של סיכוני אבטחת מידע ואירועי סייבר

התקפות סייבר מבוצעות במטרה להסב נזק מאסיבי באמצעות פגיעה בפעילות אסטרטגית. הנזק הצפוי מהתקפות אלו עשוי לבבוע מפגיעה באמינות, שלמות, סודיות המידע ו/או בזמינות מערכות הבנק. נזקים אלו עלולים להוביל לפגיעה בפעילות העסקית של הבנק ולהשפעה על לקוחותיו. הבנק קיים מערך הגנה כולל וייעודי להתמודדות עם התקפות סייבר, בנוסף לפעילות הכוללת המבוצעת בתחום אבטחת המידע. מערך ההגנה כלל היבטים אנושיים, טכנולוגיים ותהליכיים שמטרתם לצמצם את הפגיעה בפעילות הבנק וההשפעה על לקוחותיו, והכל על פי תרחישי תקיפה ייעודיים המוגדרים על ידי מנהל הגנת הסייבר.

במהלך שנת 2018 זיהה מערך הסייבר ניסיונות תקיפה, אך הבנק לא חווה עד כה התקפות סייבר בעלות השפעה מהותית על תפקודו.

בנוסף, ביום 8 במאי 2018 נכנס לתוקף עדכון לתקנות הגנת הפרטיות. הבנק מיפה את הפערים ופועל ליישום העדכון.

בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, הנהלה והדירקטוריון הגדירו את אסטרטגיית הגנת הסייבר ואת מדיניות הגנת הסייבר.

פיקוח ובקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים תפעוליים

הבנק קיים מערך נאות של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח וביקורת על תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. ניהול החשיפה לסיכונים תפעוליים נבחן ובוקר על ידי הדירקטוריון והנהלה וכן על ידי דרגי הביניים במסגרת פורומים ודיווחים, כמפורט בדוח הסיכונים באתר האינטרנט של הבנק.

כללי

סיכון משפטי נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנהל בנקאי תקין מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)".

הבנק התייחס להגדרה באופן מרחיב וכלל בסיכון המשפטי, בין היתר, סיכון הנובע מאי קיומן של הוראות דין הרבות הוראות רגולטוריות, סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי משפטי/ייעוץ משפטי מול לקוחות, ספקים ו/או צדדים נוספים, סיכונים הכרוכים בהליכים משפטיים וכל סיכון אחר העלול לחשוף את הבנק לדרישה או תביעה משפטית וכן לקנסות ועיצומים.

תיאבון הסיכון

הבנק נקט במדיניות שמרנית של תיאבון סיכון נמוך ביחס לקשירת הסכמים והתחייבויות משפטיות ובצע את פעילותו העסקית בליווי גיבוי משפטי הולם, תוך הקפדה יתרה על עמידה בכל הוראות החקיקה והרגולציה והמגבלות והחבויים הנגזרות מהן. מבלי לגרוע מהאמור, הבנק נקט במדיניות של אפס סובלנות בכל הנוגע לסיכון שמקורו בהפרה של הוראות דין המהוות עבירה פלילית או הפרה מינהלית.

מדיניות וניהול החשיפות

הבנק פעל על פי מדיניות לניהול הסיכון המשפטי, במסגרתה מתוארים הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו. מערך הייעוץ המשפטי של הבנק קיים בעצמו או באמצעות עורכי דין חיצוניים מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה, שעשויות היו להשליך על הפעילות השוטפת של הבנק, וסיפק את הייעוץ, הגיבוי והתמיכה המשפטית שנדרשה לבנק על יחידותיו השונות. הבנק פעל למזעור הסיכונים על בסיס התפתחויות אלו ובהתאם להשלכותיהן.

בנוסף, פעל מערך הייעוץ המשפטי לאיתור מראש של הסיכונים המשפטיים, לרבות בחינת כל מוצר או פעילות חדשים ועריכת מכלול המסמכים הכרוכים באותו מוצר/שירות או פעילות, במגמה למזער את הסיכון המשפטי ככל האפשר.

במסגרת סקר הסיכונים התפעוליים שנערך בבנק נסקרו גם פעילויות מערך הייעוץ המשפטי, וסיכונים שאותרו הוערכו, נקבעו צעדים למזעורם והופקו לקחים לשם מניעת הישנותם.

דיווח על החשיפה לסיכונים משפטיים

- החשיפות לסיכונים משפטיים רוכזו ודווחו במסמך הסיכונים הרבעוני.
- בעת אירוע מהותי בעל אפיונים משפטיים, כגון תביעה או התממשות סיכון משפטי, הובא למנהל הסיכונים המשפטיים דיווח מיידי. במדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים הוגדרו דיווחים מיידיים ואחרים למנכ"ל ולדירקטוריון.

ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכונים המשפטיים

מערך הייעוץ המשפטי בבנק הבינלאומי פעל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול הסיכונים המשפטיים, ובאחריותו הגדרת מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים הקבוצתית.

סיכונים משפטיים משמעותיים בקבוצה דווחו למנהלת מערך הייעוץ המשפטי, הן בדיווחים מיידיים והן בדיווחים תקופתיים. כמו כן, ועדה קבוצתית לניהול סיכונים משפטיים התכנסה תקופתית ונדונו בה נושאים וחשיפות משפטיים מהותיים.

סיכונים אחרים סיכון ציות

כללי

- הוראת ניהול בנקאי תקין 308 של הפיקוח על הבנקים כפי שעודכנה ב-2015 מחייבת את הבנקים לפעול לקיום הדינים וכללי ההתנהגות החלים על הפעילויות הבנקאיות השונות של הבנק.
- סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות הציות. סיכון זה כולל סיכון התנהלות (Conduct Risk), אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ואשר מושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות, באופן שבו הבנק מתנהל אל מול מחזיקי העניין השונים.
- הוראות ציות, כמוגדר בתיקון להוראה 308 האמור לעיל, הינם: חוקים, תקנות, הוראות רגולציה (לעניין זה, לרבות עמדות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות ציבור), תקדים משפטי מחייב, נהלים פנימיים והקוד האתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של הבנק.
- הבנק אימץ תוכנית אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך, המבוססת על מיפוי מקיף של הוראות הדין הרלוונטיות, נהלי הבנק והתהליכים השונים בבנק, אשר הסדירה נהלים והנחיות ליישום מתמשך של התוכנית, וזאת בהתאם לקריטריונים שפרסמה רשות ניירות ערך בנושא.
- מחלקת הציות (להלן: "פונקציית הציות" או "הפונקציה"), היתה כפופה לקצין הציות הראשי ושימשה כפונקציה בלתי תלויה, אחראית על ניהול סיכון הציות בבנק.

מדיניות

דירקטוריון הבנק קבע ואישר מדיניות ציות קבוצתית. במסגרת המדיניות הוסדרו, בין היתר, מבנה פונקציית הציות, הגורמים השונים המעורבים ביישום המדיניות, חלוקת האחריות לביצוע בקורות בקו ההגנה השני אחר הוראות הציות השונות בהתאם לכללים שנקבעו בהוראה וכדומה.

תיאבון הסיכון

הבנק אימץ מדיניות של הקפדה יתרה בהתייחסות לסיכון הציות. ביחס להפרת הוראות החוק ונהלי הבנק הקשורים להוראות החוק, הבנק מילא אחר הוראות ציות החלות עליו ופעל לשם הבטחת העמידה בהן על ידי כלל עובדיו. כל עסקי הבנק בוצעו על פי נהלי הבנק, הקוד האתי ובהתאם לכל החוקים והתקנות. הבנק פעל להטמעת תרבות ארגונית ואמות מידה ליושרה ואתיקה כבסיס הכרחי לקיום של תרבות ציות בכל דרגי הארגון.

ניהול החשיפה

לשם קיום ההוראה הוקמה בבנק מחלקת ציות (להלן: "פונקציית הציות" או "הפונקציה"), הכפופה לקצין הציות הראשי ומשמשת כפונקציה בלתי תלויה, אחראית על ניהול סיכון הציות בתאגיד הבנקאי כמו כן, מונה קצין הציות הראשי כ-RO (הממונה) על יישום כללי החקיקה וההוראות בתחומי ה-FATCA שמטרתו לאכוף מנגנוני דיווח לגבי חשבונות של אמריקאים מחוץ לארה"ב, RO לבחינת יישום הסכם ה-QI (Qualified Intermediary) המרחיב את דרישות הדיווח וניכוי המס מתשלומים מסוימים מעבר לחשבונות אמריקאים גם לחשבונות אחרים להם הכנסות ממקורות בארה"ב וכן אחראי לוודא יישום כללי ה-CRS (Common Reporting Standard) שבדומה ל-FATCA תכליתו להסדיר את אופן החלפת המידע האוטומטי לגבי חשבונות פיננסיים של תושבים זרים בין מדינות אשר יחתמו על הסכם ביניהן.

פונקציית הציות אחראית על ריכוז הבקרה בבנק לציות להוראות הציות שבאחריותה בהתאם למדיניות הציות ותוכנית העבודה השנתית ולדיווח על ליקויים או פערים לכל מדרג הסמכויות בבנק.

בשנת 2016 בוצע סקר תשתיות מקיף בנושאי הציות השונים והכולל מעבר להוראות כאמור בהוראה 308, גם את ההוראות מתחום הסיכונים חוצי גבולות, FATCA, איסור הלבנת הון ואכיפה פנימית בדיני ניירות ערך.

הממצאים בגין הסקרים בתחום סיכונים חוצי גבולות, איסור הלבנת הון ואכיפה פנימית בדיני ניירות ערך, הוצגו בפני הנהלת הבנק והדירקטוריון. הסקר בתחום הוראות הציות שאינן בתחומים האמורים לעיל, הסתיים והוצג להנהלה ולדירקטוריון.

- לצד קצין הציות הראשי פעלו:

- נאמני ציות בכל אחד מסניפי הבנק ובמטה.

- ועדת ציות אשר כללה נציגים של יחידות הבנק השונות.

דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון מדווח קצין הציות להנהלת הבנק ולועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים על פעילותו במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים הכללי. הדיווח כלל סיכום פעילות הפונקציה, פירוט המלצות, פרטים ביחס להפרות של הוראות ציות שזוהו במהלך התקופה המדווחת והמלצות לגבי צעדים שיש לנקוט בגין ההפרות ומניעת הישנותן והיערכות הבנק ליישום הוראת ציות חדשה. לפחות אחת לשנה מדווח קצין הציות לדירקטוריון הבנק, דיווח מפורט בנפרד ממסמך הסיכונים ובו הוא מסכם את פעילותו בשנה הקודמת וכן מציג את תכנית העבודה לשנה הבאה.

- בנוסף, במדיניות הציות שנקבעה על ידי הדירקטוריון הוגדרו דיווחים מדיים לדירקטוריון.

ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון הציות

קצין הציות הראשי בבנק הבינלאומי פעל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול סיכונים הציות, ובאחריותו היה לוודא יישום המדיניות הקבוצתית בנושא הציות בקרב חברות הבת הבנקאיות בארץ, וכן הכוונה וליווי חברות הבת בבניית מערכות, בכתובת נהלים, בפעולות הדרכה ובהטמעה של ההוראות.

ניהול סיכון התנהלות - Conduct Risk

סיכון התנהלות הינו סיכון חוצה ארגון, השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ואשר מושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות, באופן שבו הבנק מתנהל אל מול מחזיקי העניין השונים.

הבנק נדרש להטמיע ערכי הוגנות ושקיפות בפעילותו מול לקוחותיו וחיזוק עקרונות אלו בהתנהלותו השוטפת. ככלל, נדרש הבנק לוודא כי ההצעות שניתנו ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בסיכון ההתנהלות היה עלול לחשוף את הבנק לסיכונים שונים, בין היתר, סיכונים ציות, סיכון משפטי, סיכון מוניטין וכיו"ב. לבנק קיימת מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה (Conduct risk).

כללי

- סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור ("להלן "הלבנת הון") הינם הסיכונים להטלת עיצומים כספיים משמעותיים על הבנק לאור אי עמידה בהוראות החוק בנושא מניעת הלבנת הון ומימון טרור וכן הסיכון להיווצרותה של אחריות פלילית של התאגיד ועובדיו. בנוסף, התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור עשויה לגרור התממשות של סיכון מוניטין.

- על המגזר הבנקאי חלות הוראות שונות במסגרת מניעת הלבנת הון ומימון טרור הכוללות, בין היתר, את החוק לאיסור הלבנת הון, החוק לאיסור מימון טרור, צו איסור הלבנת הון, תקנות איסור מימון טרור, הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411, חוזרים של הפיקוח על הבנקים ועוד. ביום 6 במרס 2017 פורסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 411 אשר נכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2018. הבנק יישם את החוזרים וההוראות שנכנסו לתוקף.

מדיניות

לבנק היתה מדיניות מוסדרת לנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור, שאושרה בדירקטוריון אחת לשנה.

תיאבון הסיכון

- הבנק הפעיל מדיניות של "אפס סובלנות" בהתייחסות לסיכוני הלבנת הון ובכלל זה סיכונים חוצי גבולות לעניין עבירת מס (Cross border) ובמסגרתה נדרשו כל מנהלי הבנק ועובדיו, ללא יוצא מן הכלל למלא אחר הוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק וכן אחר כל נהלי הבנק הרלוונטיים הנובעים מהוראות אלו.

- הבנק נהג מדיניות מחמירה שנועדה להבטיח יישום דווקני של הוראות החוק והכרה נאותה של הלקוח אתו מנהל הבנק עסקים, ובכלל זה הבנת עסקיו המנוהלים עם הבנק או באמצעותו, החיוניים למניעת הלבנת הון ומימון טרור באמצעות הבנק ולניהולו התקין של הבנק.

- המדיניות בתחום מניעת הלבנת הון כללה הגדרה ברורה של איסורים ביחס לפעילות מול גופים ומדינות לגביהן ישנן הגבלות.

ניהול החשיפה

בבנק פעלה יחידה למניעת הלבנת הון ומימון טרור, שהיתה כפופה לקצין הציות הראשי, והופקדה על יישום הוראות הדין בנושא זה ועל הטמעתן. קצין הציות הראשי שימש גם כאחראי איסור הלבנת הון. היחידה היוותה חלק מפונקציית הציות שהיתה כפופה למנהל הסיכונים הראשי של הבנק (CRO).

תפקידי האחראי על איסור הלבנת הון ומימון טרור כללו, בין היתר: אימוץ ועדכון המדיניות והנהלים בהתאם לעדכוני חקיקה והוראות הדין, ביצוע בקורות על מנת לוודא כי הבנק מיישם את הוראות הדין ומבצע את הדיווחים הנדרשים כולל בקורות אחר ביצוע הדיווחים לרשות לאיסור הלבנת הון על פי סוג וגודל הפעולה, העברת דיווחים על פעולות בלתי רגילות לרשות לאיסור הלבנת הון ובדיקת יישום מדיניות הבנק וכן קיום הדרכות וימי עיון לנאמני הציות ולכלל העובדים, שהגבירו את המודעות לנושא.

לשם יישום החוק והטמעה קפדנית של הוראותיו מינה הבנק נאמני ציות המשמשים גם כנאמני איסור הלבנת הון בסניפים, האחראים על הפעילות השוטפת למניעת הלבנת הון ומימון טרור בהתאם למדיניות ולנהלים וכפופים מקצועית בתחום איסור הלבנת הון, לאחראי על איסור הלבנת הון.

- כאמור בפרק הציות, התבצע בבנק סקר תשתיות עדכני שהסתיים ב-2017 ובמסגרתו לא נמצאו פערים לתיקון. - המערך המשפטי ביצע מעקב אחר עדכוני חקיקה ויידא מסירתם לאחראי על ניהול סיכוני איסור הלבנת הון וכן נתן תמיכה משפטית ככל שזו נדרשה על ידי האחראי, לקיום חובות האחראי ופעילות היחידה והבנק.

- ועדה מייצגת הוקמה לצורך תמיכה במילוי תפקידו של האחראי אשר עיקרי תפקידיה כללו, בין היתר, דיון בפעולות בחשבונות בהם זוהו פעילויות בלתי רגילות, אשר קיים ספק באם יש צורך בדיווחן לרשות לאיסור הלבנת הון.

דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון מדווח הממונה על איסור הלבנת הון להנהלת הבנק ולוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים על פעילותו במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים הכללי.
- אחת לשנה לפחות דיווח הממונה על איסור הלבנת הון להנהלה ולדירקטוריון הבנק, דיווח מפורט בנפרד ממסמך הסיכונים.
- בנוסף, במדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון הוגדרו דיווחים מידיים לדירקטוריון ולבנק ישראל.

ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון הלבנת הון ומימון טרור

האחראי למילוי החובות בקבוצה לפי חוק איסור הלבנת הון פעל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול סיכונים איסור הלבנת הון ומימון טרור, ובאחריותו וידוא יישום המדיניות הקבוצתית בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור בבנק - כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 411, הכוונת וליווי הבנק בבניית מערכת, בכתיבת נהלים, בפעולות הדרכה ובהטמעה של ההוראות.

ניהול סיכונים חוצי גבולות - Cross Border

הבנק פעל בתחומי בנקאות שונים. בין שאר לקוחותיו, סיפק הבנק שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה היתה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים חוצי גבולות (Cross Border) וכן לסיכונים מוניטין.

סיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או אויב

ביום 27 בנובמבר 2011 פרסמה רשות ניירות ערך הנחיות גילוי בנוגע לסיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או עם אויב. על פי הנחיות אלו, על תאגיד מדווח לכלול גילוי אודות הסיכונים והמגבלות אשר התאגיד חשוף להם עקב קשריו, במישרין או בעקיפין, עם איראן או עם האויב, לרבות מכוח הוראות הדין, ואשר יש להם או עשויה להיות להם השפעה מהותית על התאגיד.

בהמשך לפרסום הנחיות אלו פרסם בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012 עדכון להוראות הדיווח לציבור. במסגרת עדכון זה נוספה דרישה לפיה על התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחות הכספיים לשנת 2012 ואילך גילוי בנוגע לסיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או עם האויב, בהתאם לאמור בהנחיית רשות ניירות ערך דלעיל.

מדיניות הבנק לא התירה קיום קשרים או פעילות, במישרין או בעקיפין, עם איראן או עם גוף אשר הוגדר "כאויב" על ידי רשויות החוק.

מערכות הבנק הותאמו כדי לתת מענה למדיניות זו בהתאם לרשימות שפורסמו בתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411, מיום 26 בדצמבר 2011.

לאור ההיערכות המתוארת דלעיל, להערכת הבנק החשיפה לגורמי הסיכון הללו, במידה והיתה קיימת, נמוכה ביותר.

סיכון רגולטורי

מקורו של הסיכון הוא בדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם שבשנים האחרונות נמצאות במגמת התגברות. השינויים הרגולטוריים האמורים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות והון הבנק, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית ואובדן הכנסות, וכן מחייבים את הבנק להיערכות, יישום והטמעה העלולים לגרום לעלויות והשקעות (כגון השקעות מיכוניות) נכבדות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק חשפה אותו לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על התאגיד הבנקאי ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי מנוהל בבנק כחלק מהסיכון המשפטי, סיכון הציות וסיכון האסטרטגיה.

מדיניות הציות של הבנק עיגנה, בין היתר, את ערכי הציות אותם קידם הבנק ושימשה כקו המנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בנייהול סיכונים בצורה כללית ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, המדיניות התוותה את העקרונות וקווי היסוד, ועיגנה את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות החלים על הבנק בתחום הציות והסדרתם בנהלים ותהליכים. ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים פוקחו ונוהלו על ידי המערך המשפטי במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי שאושרה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות הסדירה את הדרכים לאיתור, מיפוי ומיזעור של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים על בסיס התפתחויות אלה.

בהיבט האסטרטגי - התוכנית האסטרטגית ותוכנית העבודה התייחסו להשפעות אפשריות שצינו לעיל, ולקחו בחשבון את השינויים האמורים.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה פרק מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על הבנק בפרק ממשל תאגידי.

סיכון מוניטין

כללי

סיכון מוניטין הינו סיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון.

תיאבון הסיכון

לבנק היתה סובלנות נמוכה לסיכון המוניטין שעלול להשפיע על יציבותו ובכלל זה - אימים שמקורם בתדמית הבנק. מעבר לכך, הבנק ראה בתדמית חיובית משום נכס מרכזי ולכן פעל למניעת התממשות סיכון מוניטין שעלול להגיע לתרחיש קיצון וניסה למזער התממשותם של סיכונים מוניטין ככל האפשר.

מדיניות וניהול החשיפה

לבנק היתה מדיניות לניהול הסיכון שכללה: זיהוי ומעקב אחר גורמי הסיכון וגיבוש פעילות מונעת איתור מוקדם של אירועי מוניטין פוטנציאליים, ניטור מתמשך של הסיכון וניהולו.

דיווח על החשיפה

דוברת הקבוצה היתה מעורבת בפרסום הודעות ודיווחים מהותיים לבורסה בדגש על הודעות שיש בהן איום פוטנציאלי או השפעה על מוניטין הבנק כגון, מינויים מהותיים, עסקאות מהותיות ועוד. במסגרת מסמך הסיכונים הכללי דווחו נושאים מרכזיים הנוגעים לסיכון מוניטין.

כללי

סיכון אסטרטגיה הינו סיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים רגולטוריים, ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של הבנק, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום.

מדיניות וניהול החשיפה

דירקטוריון הבנק התווה את האסטרטגיה של הבנק במסגרת הקבוצה. לבנק היתה מדיניות לניהול סיכונים האסטרטגיה.

תיאבון הסיכון

לבנק סובלנות נמוכה לסיכון האסטרטגי בשל ההשפעה הקריטית שעשויה היתה להיות לו על יציבות הבנק והישגיו העסקיים. הבנק אימץ אסטרטגיה עסקית המתאפיינת ברמה גבוהה של זהירות ומידתיות.

דיווח על החשיפה

בבנק היתה קיימת מעטפת סדורה של דיווחים ביחס לסיכון האסטרטגי לאורך קווי ההגנה השונים.

השפעת הסכם המיזוג על ניהול הסיכונים

ביום 20 בספטמבר 2018 חתמו הבנק הבינלאומי והבנק על הסכם על פיו ביום 1 בינואר 2019 מוזג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי. הנהלת הבנק ויחידת ניהול הסיכונים בבנק, בסיוע יחידת ניהול הסיכונים בחברת האם, מיפתה והעריכה את הסיכונים שעשויים לנבוע/להתפתח במהלך המיזוג ונקבעו דרכים לניהול ומזעור סיכונים אלו.

דיון בגורמי סיכון

מידת ההשפעה של גורמי הסיכון מתבססת על המתודולוגיה שמשמשת את הבנק בתהליך ה-ICAAP ובמסמך הסיכונים. המתודולוגיה לוקחת בחשבון את רמת הסיכון והתפתחות פרופיל הסיכון של הבנק אל מול תאבון הסיכון שנקבע ואיכות ניהול הסיכון. כל גורם סיכון המופיע בטבלה נבחן, כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לבין גורמי סיכון אחרים המופיעים בטבלה.

סיכון	השפעה	רמת סיכון
1.1 סיכונים שוק	סיכון שוק הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. על מנת למזער את החשיפה לסיכונים שוק, לבנק מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכונים פיננסיים אשר מתווה ומפרטת, בין היתר, תיאבון כולל לסיכונים פיננסיים, ובכללם סיכונים שוק, ותיאבון לסיכון בחתך הסיכון הבודד, מערך בקרה, תשתית דיווחית ועקרונות לפעילות. קטנה	
1.1 סיכון ריבית	סיכון הריבית הוא סיכון להפסד או לירידת ערך כתוצאה משינויים בשיעורי הריבית בשווקים השונים. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, כיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כולל: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס (מרווח) וסיכון אופציות. סיכון הריבית בתיק, הינו הסיכון הדומיננטי אליו היה חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על קטנה-שווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. בינונית	

סיכון	השפעה	רמת סיכון
1.2	סיכון האינפלציה הינו סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן ו/או במדד המחירים עצמו	סיכון האינפלציה
1.3	סיכון מטבע – סיכון להפסד כתוצאה משינוי שער חליפין ו/או כתוצאה משינויים בציפיות לשינוי שע"ח	סיכון שער החליפין
2.	סיכון האשראי הינו הסיכון שלווח או צד נגדי, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק. כדי למזער את החשיפה לסיכון אשראי הוגדרו בבנק מדיניות ניהול סיכונים אשראי שהמגדירה תיאבון סיכון פרטני ומגבלות חשיפה לגבי לווים/ענפים במגזרי הפעילות השונים ומגבלות נוספות. לבנק היתה סביבת בקרה ענפה ומערך דיווח נרחב	סיכון אשראי
2.1	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק שעלול להתרחש כתוצאה מהרעה באיכות הלווים על רקע פגיעה בכושר החזר שלהם, ו/או בשווי ובטיב הבטחונות שהועמדו כבטוחה לאשראי, כלהלן: - חוסנו הפיננסי של הלווח - איתנות, נזילות, רווחיות, כושר החזר, רמת המינוף וכו', ו/או פגיעה בהם כתוצאה מתמורות בפרמטרים כלכליים שונים (שע"ח, שערי הריבית וכו'), ו/או סיבות עסקיות ותמורות בענף פעילותו של הלווח. - שווי, איכות או תמהיל הבטחונות הניתנים על ידי הלווח להבטחת האשראי בחשבונותיו.	איכות לווים ובטחונות
2.2	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווים המשתייכים לענף משק מסויים ו/או השקעות במוצרים הרגישים לענף. הרעה בפעילות העסקית בענף משק כזה, על רקע שינויים בביקוש או בהיצע, שינוי במחירי חומרי גלם, שינויים בטחונים ו/או פוליטיים, שינויים רגולטוריים ועוד, עלולה להביא לפגיעה ביכולת החזר ו/או בשווי הבטחונות שניתנו על ידי חלק מהלווים המשתייכים לענף זה, וכתוצאה מכך, להשפיע לרעה על שווי נכסי הבנק ורווחיותו.	ריכוזיות ענפית
2.3	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק הנובע מהרעה במצב של לווח/קבוצת לווים גדולה/יחסית לתיק האשראי, שעלולה להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי, ובהתאמה על שווי נכסי הבנק ורווחיותו. השפעת הסיכון הינה נגזרת, בין היתר, של התמהיל הפנימי של הקבוצת, הקשר בין החברות המרכיבות אותן עסקית או ענפית, פיזורן, והשפעת הבעיות באחת מהן על היתר. כדי למזער את החשיפה לסיכון קבע דירקטוריון הבנק מגבלות חשיפה לגבי החשיפה ללווח/קבוצת לווים שבחלקן מחמירות מהמגבלות של בנק ישראל. כמו כן, קיים תהליך של בקרת קיום המגבלות ודיווח להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.	ריכוזיות לווים וקבוצת לווים
3.	סיכון תפעולי הינו סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים (לרבות סיכון יחסי עבודה), או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים IT, אבטחת מידע, סייבר והמשכיות עסקית, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין, המנוהלים בנפרד. כדי למזער את החשיפה לסיכון תפעולי מיישם הבנק מדיניות כוללת לניהול הסיכונים התפעוליים המגדירה את תיאבון הסיכון, וכן מתווה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שיפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים.	סיכון תפעולי
3.1	סיכון יחסי עבודה הינו חלק מהסיכון התפעולי. ברבעון השלישי לשנת 2018 הוחלט להפריד את סיכון יחסי העבודה מהסיכון התפעולי ולהעריכו ברמת סיכון "בינונית-גבוהה" על רקע מיזוג אוצר החייל, סכסוכי העבודה באוצר החייל ובמט"ף ושינויים ארגוניים בקבוצה כתוצאה מתהליך פרישה בינונית-מרצון. גבוהה	סיכון יחסי עבודה
4.	סיכון הנזילות הינו הסיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות מפיקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. כדי למזער את החשיפה לסיכון נזילות מיישם הבנק מדיניות כוללת לניהול סיכון הנזילות במטבע ישראלי ובמט"ח וצמוד מט"ח, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין.	סיכון נזילות

סיכון	השפעה	רמת סיכון
5. סיכון משפטי	סיכון משפטי נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנהל בנקאי תקין מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)".	
	במטרה למזער את הסיכון הבנק פעל על פי מדיניות לניהול הסיכון המשפטי אשר הוגשה לאישור ההנהלה והדירקטוריון, במסגרתה מתואר הסיכון המשפטי, הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו. במסגרת זאת פעל הבנק לאיתור מראש של הסיכונים המשפטיים, לרבות בחינת כל מוצר/שירות או פעילות חדשה ועריכת מכלול המסמכים הכרוכים באותו מוצר/שירות או פעילות ככל שנדרש, במגמה למזער את הסיכון המשפטי ככל האפשר.	קטנה
6. סיכון מוניטין	סיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון.	
	סיכון המוניטין מושפע באופן מהותי מהתממשות של סיכונים משיקים כגון סיכון תפעולי, סיכון אשראי, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור ועוד, אשר דבר פרסומם עלול לגרום להתממשות של סיכון המוניטין (לדוגמא: אירועי גניבה או מעילה, אירועי הלבנת הון, הפסד כספי גבוה וכו').	
	רמת הסיכון עלתה ברבעון השלישי של שנת 2018 מ"קטנה" ל"קטנה בינונית", בין היתר עקב הגברת האווירה הציבורית השלילית כנגד הבנקים.	קטנה - בינונית
7. סיכון חקיקה ורגולציה	סיכון חקיקה ורגולציה הינו סיכון קיים או עתידי להכנסות והון הבנק העלול להיווצר משינויים ברגולציה או בחקיקה, שיש בהם להשפיע על פעילות הבנק ועסקיו. הבנק, כתאגיד בנקאי, והחברה המוחזקת על ידו, היו כפופים להוראות רגולטוריות רבות הבאות לידי ביטוי בחקיקה, חקיקת משנה ומדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה כגון: הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון באוצר, הרשות לניירות ערך, רמ"ט- הרשות להגנת הפרטיות, רשות התחרות, גופים סטאטוטוריים בתחום הגנת הצרכן וכיו"ב. תחום המחשוב רגיש אף הוא לשינויים בחקיקה וברגולציה, על רקע שדרוגים ושינויים שנדרש לעיתים לעשות במערכות המחשוב. בתחומים אלו קיימים שינויים ו/או חידושים תכופים בחקיקה ובמדיניות הרשויות השונות. שינויים כאמור בחקיקה ובמדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה השונות היו עלולים להשפיע על פעילות הבנק ועל עסקיו, וכן לרוב דורשים השקעות והקצאת משאבים על מנת להתאים את הפעילות אליהם, הן בהשקעה במערכות והן בכח אדם ובהכשרתו.	בינונית

סיכון	השפעה	רמת סיכון
8. סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור	סיכון ציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאין הוא מקיים את הוראות הציות. סיכון הציות כולל את הסיכון לאי קיום הוראות הדין כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 308, ובכלל זה הסיכון לאי קיום הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, הסיכון לאי קיום הוראות תכנית האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בהתאם לחוק יעול האכיפה בדיני ניירות ערך ואת הסיכונים הנובעים מהפעילות מול תושבי חוץ. סיכון זה כולל גם סיכון התנהלות (CONDUCT RISK), אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ומושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות ושיקיפות באופן בו מתנהל הבנק אל מול מחזיקי העניין השונים.	רמת סיכון
	התחזקות הרגולציה והאכיפה של רשויות המס במדינות שונות, מתוך כוונה לאתר כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות עלולים להשליך על דפוסי התנהגות של לקוחות ומכאן לחשוף את הבנק לסיכונים ציות, סיכונים מוניטין ו-Cross border risk.	
	סיכונים איסור הלבנת הון ומימון טרור (להלן "הלבנת הון") הינם הסיכונים להטלת עיצומים כספיים משמעותיים על הבנק לאור אי עמידה בהוראות החוק בנושא מניעת הלבנת הון ומימון טרור וכן הסיכון להיווצרותה של אחריות פלילית של התאגיד ועובדיו. בנוסף, התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור עשויה לגרום התממשות של סיכון מוניטין.	
	ההשפעה של סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור השליכה על כל תחומי הפעילות של הבנק, לרבות, האכיפה המנהלית, ורגולציה בינלאומית בתחומי מיסוי לרבות ה-FATCA.	
	על מנת למזער את הסיכון, נקבעו מדיניות ונהלים לניהול הסיכונים השונים, הוגדר בכל אחד מהם תיאבון סיכון והיתה קיימת מעטפת של נהלים, בקרות, מערכות מיכון תומכות ומערך דיווחים בהתאם לנדרש.	בינונית
9. סיכון תחרות ואסטרטגיה	סיכון התחרות נובע מחשיפת הבנק לתחרות בישראל בכל תחומי עסקיו. במהלך פעילותו השוטפת מתמודד הבנק עם גורמים מתחרים, בהם התאגידים הבנקאיים האחרים וגופים פיננסיים אחרים המספקים מוצרים פיננסיים חלופיים לאלו המוצעים על ידו. סיכון התחרות מבטא את סיכון השחיקה ברווחיות ובהון על רקע הלחץ התחרותי להקטנת גובה העמלות והמרווחים.	
	סיכון האסטרטגיה הינו הסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של התאגיד הבנקאי, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום.	קטנה - בינונית

בנוסף לסיכונים כאמור לעיל, התוצאות העסקיות של הבנק וביצועיו הושפעו באופן ישיר ממצב המשק בישראל. הרעה בתנאים הכלכליים במשק הישראלי, ו/או הרעה בתנאים הפוליטיים ו/או הבטחוניים עלולים להביא לפגיעה בהכנסות הבנק. עיקר פעילותו של הבנק הינה במדינת ישראל. לפיכך, מיתון במשק, הוצאה משמעותית של ההשקעות הזרות שהושקעו במשק בשנים האחרונות, האטה כלכלית מהותית וירידה ברמת החיים בישראל היו עלולים להשפיע באופן מהותי על תוצאות הבנק. מיתון במשק עשוי להגדיל את היקף החובות הבעייתיים, להקטין את מחזורי הפעילות בשוק ההון, להשפיע על הביקוש לשירותים בנקאיים שוטפים שצורכים משקי הבית, להביא לירידה בהיקף הפעילות בכרטיסי אשראי ועוד.

71	מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים
75	הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים

כללי

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם מפורט בבאור 1 לדוחות הכספיים. הדוחות הכספיים כוללים תוצאות של חישובים, הנחות ואומדנים המתייחסים לפעילויות, אירועים והתפתחויות שונות, המשפיעים על רווחיותו של הבנק. הנהלת הבנק מתבססת בהערכתה על הנחות סובייקטיביות והערכות של עובדים וגורמים מקצועיים חיצוניים בעלי מיומנויות והתמחויות בתחומים בהם נדרשים האומדנים השונים. לבעלי המקצוע החיצוניים ולעובדים העוסקים בפיקוח, בקרה והכנת האומדנים וההערכות בנושאים המוגדרים כבעלי השפעה קריטית על התוצאות הכספיות של הבנק, אין, ככל שהדבר מתאפשר, מעורבות וקשר עסקי שוטף עם הגורם או הסוגיה נשוא האומדן.

הנהלת הבנק והדירקטוריון סבורים כי האומדנים וההערכות בנושאי המדיניות החשבונאית הקריטית, נעשו על פי מיטב ידיעתם ושיקול דעתם של הגורמים המקצועיים שעסקו בהכנתם, והם יושמו באופן נאות בדוחות הכספיים של הבנק.

להלן סקירה תמציתית של התחומים בהם נדרשת הנהלת הבנק לבצע הערכות ואומדנים חשבונאיים בנושאים שהשפעתם על הרווח והפסד עשויה להיות קריטית ומהותית. לשינויים באומדנים ובהערכות בנושאים שיתוארו להלן, ובכלל זה לתממשות שונה של אירוע מהאומדן שנעשה לגביו, יכולה להיות השפעה מהותית על תוצאותיו העסקיות של הבנק ועל מבנה הנכסים וההתחייבויות שלו (לרבות - תלויות).

א. הפרשה להפסדי אשראי

החל מיום 1 בינואר 2011 מיישם הבנק את הוראת הדיווח לציבור בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" המאמצת את תקני החשבונאות האמריקאיים בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב.

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כבעייתיים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום. כמו כן, הבנק קבע מדיניות למדידת הפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי.

ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית".

ההפרשה הפרטנית, הרלוונטית לחובות בעייתיים בסיווג פגום, נעשית בהתבסס על הערכות ההנהלה לגבי הפסדים הגלומים בתיק האשראי המאזני והחוץ מאזני. הפרשה זו נאמדת באמצעות הפער שבין יתרת החוב הרשומה לבין הערך הנוכחי של התקבולים הצפויים לפרעון החוב, או השווי ההוגן של הבטוחות. אמידת התקבולים הצפויים לפרעון החוב, המתבססת על מגוון מקורות ההחזר הרלוונטיים, לרבות פעילות העסקית של הלווה, ערך הבטוחות שהעמיד הלווה, מקורות פרעון פרטיים וערך מימוש ערבויות שניתנו על ידי הלווה או צדדים שלישיים, מחייבת שימוש בשיקול דעת ואומדנים אשר הנהלת הבנק מאמינה כי הינם סבירים במועד ההערכה, אולם, מטבע הדברים, אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדנים שנקבעו. בנוסף, הבנק בוחן את החובות ומבצע מחיקה חשבונאית בחובות אשר עומדים בתנאי המחיקה החשבונאית.

ההפרשה הקבוצתית, הרלוונטית לכלל החובות שלא סווגו כפגומים, מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית, הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

ההפרשה המוערכת על בסיס קבוצתי בגין סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מחושבת על בסיס שיעורי הפסד היסטוריים בענפי המשק השונים (קביעת ההפרשה בשנת 2018, נסמכת, בין היתר, על שיעורי המחיקות בשמונה השנים האחרונות), תוך חלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי.

הבנק משתמש בממוצע שיעורי הפסד ההיסטוריים בענפי המשק השונים בטווח השנים כאמור לעיל, ובנוסף, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנאות בקשר לאשראי לציבור הבנק לוקח בחשבון נתונים נוספים (התאמות איכותיות). לעניין הסבר על התאמות איכותיות - ראה באור 1.ד.4) לדוחות הכספיים.

בשל מיעוט יחסי של מספר מקרי הכשל ביחס לאוכלוסיית החיילים בכל ענף מסחרי ומדגם סטטיסטי לא מייצג החליט הבנק להשתמש בתוצאות חישוב המקדמים המתקבלות בחברה האם למעט בענף משק לקוחות פרטיים ובענפי "שירותים ציבוריים" ו"חשמל ומים". בענפים אלו משתמש הבנק במקדמים המבוססים על נתוני הבנק. השימוש בנתוני הבנק נעשה על מנת לשקף בהפרשה את האופי העיסקי השונה של הבנק בפעילות ענפים אלו.

ב. תביעות משפטיות והתחייבויות תלויות

הערכת הסיכון ומתן ביטוי חשבונאי לתביעות משפטיות והתחייבויות תלויות, נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של עורך הדין המטפל, על סמך בקיאותו וידיעתו את החוק והפסיקה, נסיונו בעבודה המשפטית, הכרת הפעילות הבנקאית, וכן, גם בחינת התשתית העובדתית. הערכת הסיכון מבוקרת על ידי ראש מדור לטיגציה במערך המשפטי, ובסכומים גבוהים גם על ידי ועדה בראשות מנהלת המערך המשפטי של הבנק.

לשם השגת מטרה זו פועל המערך המשפטי במספר מישורים:

1. הכרת הדין הכללי.
קיימת הקפדה, שמוצאת את ביטויה בנהלים הפנימיים של המערך המשפטי, על עדכון שוטף בחקיקה ובפסיקה. תשומת לב מיוחדת ניתנת לנושאים שיש להם השלכה על פעילות הבנק לענפיה ולגווניה השונים, לרבות הסקת מסקנות והמלצה על היערכות, לרבות בעקבות תביעות שדווחו על ידי בנקים אחרים.
2. טפול בתביעות ותלונות נגד הבנק.
כנגד הבנק תלויות ועומדות תביעות משפטיות (לרבות בקשה להכיר במקצתן כתובעות ייצוגיות) בנושאים שונים.

כל התביעות נגד הבנק עוברות לטיפול של הלשכה המשפטית, המטפלת בתביעות באמצעות יועץ משפטי בכיר שזו התמחותו. חלקן של התביעות מטופלות על ידי הלשכה המשפטית וחלקן מועברות לטיפול של עורכי דין חיצוניים, תוך ליווי ופיקוח יועץ משפטי בכיר ובאישור היועצת המשפטית הראשית. לכל תביעה משפטית (ללא רצפת סכום) מבוצעת הערכת סיכון על ידי עורך הדין המטפל באישור היועץ המשפטי הבכיר. בתיקים בסכומים גבוהים קיימת גם בקרה של היועצת המשפטית הראשית של הבנק. אמדנים לחשיפות שיש לבנק בתביעות ובתלויות לגביהן נדרשה הפרשה או נדרש גילוי לגבי רמת החשיפה הגלומה בהם, נעשים בשיתוף פעולה עם הגורמים המקצועיים הרלוונטיים בבנק. המנכ"ל, חברי ההנהלה ומנהלת הסיכונים הראשית מקבלים דוח רבעוני על עדכונים ושינויים מהותיים בתיקי התביעות ותלונות נגד הבנק. אחת לרבעון מתכנס צוות לבחינת סבירות ההפרשות לתביעות משפטיות. חוות הדעת המתקבלות מידי רבעון לגבי הסיכון הגלום לבנק בתלונות ותביעות נגדו, הינן כאמור על סמך מומחיותם של העוסקים בדבר נוכח דינים רלוונטיים, פסיקה לרבות מגמות בפסיקה.

לגבי מרבית התביעות והתלויות ישנם אומדנים לרמת הסיכון שיש לבנק ובהתאם לכך מבוצעות הפרשות. באשר למתכונת הגילוי של תובעות משפטיות ראה באור ד.1 (15) לדוחות הכספיים.

ג. זכויות עובדים

עובדים של הבנק, זכאים להטבות מסוימות בתקופת עבודתם, בעת פרישתם ולאחר פרישתם לגמלאות. הטבות אלו כוללות, בין השאר:

- תוכניות להטבה מוגדרת לאחר פרישה ולאחר העסקה - פיצויי פרישה, פנסיה, הטבות לגמלאים ואחרים.
 - הטבות אחרות - מענקי ותק
- ההתחייבות בגין הטבות אלו מחושבת על בסיס אקטוארי. החישובים האקטואריים מבוססים על מספר פרמטרים ובכלל זה, ההסתברות שיתמלאו כל התנאים לתשלום, תוחלת החיים הצפויה, גיל הפרישה, שיעורי הפרישה של העובדים טרם מועד הפרישה לגמלאות, שיעור עליית השכר הצפויה ושיעור ההיוון. שיעור ההיוון מחושב על בסיס תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח בגובה ההפרש בין שיעורי התשואה לפדיון על אגרות חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארה"ב לבין שיעורי התשואה לפדיון על אגרות חוב של ממשלת ארה"ב. בעקבות מהלכי ההתייעלות בהם נוקט הבנק, הכוללים צמצום הדרגתי במצבת כח אדם, כפי שפורטו בבאור זכויות עובדים (ראה באור 22 לדוחות הכספיים), עודכנו הפרמטרים כאמור לעיל.
- להלן ניתוח רגישות של השפעת השינוי בפרמטרים העיקריים על חישוב ההפרשות האקטואריות:

31 בדצמבר 2017		
ירידה של 1%	עליה של 1%	
במיליוני ש"ח		
השפעת השינוי בשיעור ההיוון על		
		פיצויים
5.6	(3.0)	הטבות לפנסיונרים
9.4	(7.2)	מענק ותק
0.2	(0.2)	נופש 25 שנה
1.1	(1.0)	
השפעת השינוי בשכר על		
		פיצויים
(3.1)	5.4	הטבות לפנסיונרים
-	-	מענק ותק
(0.2)	0.2	נופש 25 שנה
-	-	
השפעת השינוי בשיעור העובדים שעוזבים על		
		פיצויים
(7.4)	6.7	הטבות לפנסיונרים
0.9	(0.7)	מענק ותק
0.2	(0.2)	נופש 25 שנה
1.1	(1.0)	

השפעת השינוי בפרמטרים העיקריים על תוכניות להטבה מוגדרת לאחר פרישה ולאחר העסקה - פיצויים, פנסיה, הטבות לגמלאים ואחרים, נזקפת לרווח כולל אחר.

השפעת השינוי בפרמטרים העיקריים על הטבות אחרות כגון מענקי ותק, נזקפת לרווח והפסד.

חוות דעת האקטואר מצורפת לדוחות הכספיים.

ד. אומדן השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים

הבנק פועל בהיקפים משמעותיים בתחום המכשירים הפיננסיים הנגזרים, שהצגתם בדוחות הכספיים מושתתת על בסיס השווי ההוגן, להבדיל מהשווי על פי עקרון הצבירה.

הבנק מיישם את כללי FAS 157 למדידת השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים הנגזרים החל משנת 2012. FAS 157 מגדיר את השווי ההוגן כמחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך סילוק התחייבות בעסקה בין מוכר מרצון לקונה מרצון במועד המדידה. התקן מחייב לעשות שימוש מירבי ככל שניתן בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים, לצורך הערכת שווי הוגן. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק אשר מתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של התאגיד הבנקאי.

סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג של שווי הוגן כלהלן:

- נתוני רמה 1 - מחירים מצוטטים משוק פעיל.
- נתוני רמה 2 - מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר הנתונים המשמעותיים בהם נצפים בשוק או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים.
- נתוני רמה 3 - מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר אחד או יותר מהנתונים בהם אינם נצפים.

מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק עיקרי הוערכו לפי שווי שוק, שנקבע בשוק העיקרי ובהעדר שוק עיקרי, לפי מחיר שוק מצוטט בשוק המועיל ביותר. מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי הנגזר (סיכון שוק, סיכון אשראי וכדומה). חישובי השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים הנגזרים, בגין מרכיב המט"ח שלהם, מתבססים על הנתונים השוררים בשוקי הכספים הבינלאומיים ובשוק המקומי, ובגין המרכיב של המטבע הישראלי, על שיעורי רבית לא צמודה ורבית צמודת מדד, בהתחשב במחירי השוק, הנזילות והסחירות הקיימת בשוק המקומי בהתחשב בסוג המכשיר ובתקופת העסקה.

בהתאם להוראות FAS 157 שעורי הרבית הם אחידים, בין אם שווי המכשירים מהווה נכס בבנק ובין אם הוא מהווה התחייבות (אין מרווח בין רבית הקניה לרבית המכירה). סיכון האשראי הגלום במכשירים הפיננסיים הנגזרים בא לידי ביטוי בשווי ההוגן, על ידי הכללת פרמיית סיכון בחישוב השווי.

פרמיית סיכון נכללה בחישוב כל העסקאות. בעסקאות שהשווי ההוגן שלהן מהווה נכס נכללה פרמיית סיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה ובעסקאות שהשווי ההוגן שלהן מהווה התחייבות נכללה פרמיית הסיכון של הבנק.

פרמיית סיכון האשראי של הבנקים בארץ ושל הבנקים בחו"ל התקבלה מגורמים חיצוניים המסתמכים על מכשירי חוב ונגזרי אשראי הנסחרים בשוק פעיל. לגבי יתר הלקוחות, פרמיית הסיכון נקבעה לפי מודל פנימי המדרג את טיב הלקוחות וסיכון האשראי שלהם.

השווי ההוגן של אופציות לסוגיהן השונים מתבסס ברובו הגדול, על מודל Black and Scholes והוא מושפע מהתנודתיות הגלומה בשערי החליפין, הרבית והמדדים הרלוונטיים לאופציה שהבנק רכש או כתב. נתוני התנודתיות של שערי החליפין מט"ח-שקל ונתוני התנודתיות של שערי החליפין מט"ח-מט"ח נקבעים על ידי חברה חיצונית המתחמה בשערוך אופציות על פי הנתונים הנגזרים משוקי הכספים בארץ ובעולם. לגבי מכשירים פיננסיים נגזרים מורכבים שאין להם שוק סחיר, מתקבלים, בדרך כלל, ציטוטי שווי הוגן מגורמים בחו"ל, וסבירותם נבחנת על ידי חדרי העסקאות של החברה האם.

לפרטים נוספים בדבר שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים ראה באורים 31, ו-31א-ג.

ה. שווי הוגן של ניירות ערך

השקעות הבנק בניירות הערך בתיק הזמין למכירה ובתיק למסחר נמדדת במאזן על פי שוויים ההוגן. ראה באור ד.1.5 ובאור ד.1.8) לדוחות הכספיים בדבר קביעת שווי הוגן של ניירות ערך וירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני.

לפרטים נוספים בדבר שווי הוגן של ניירות ערך ראה באורים 12 ו-31ב.

הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 309 שפורסמה בחודש דצמבר 2008, הבנק מקיים בקרות ונהלים לגבי גילוי, וכן פרס מערך בקרה פנימית על דיווח כספי, שיושם לראשונה בדוח כספי, לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008.

ההוראות, שעניינן אחריות ההנהלה על הבקרה פנימית על דיווח כספי וחוות דעת של רואה החשבון המבקר לגבי ביקורת הבקרה הפנימית על דיווח כספי, נערכו בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם The Sarbanes Oxley Act of 2002 שנחקק בארה"ב, והוראות והנחיות שנקבעו בארה"ב בין היתר ע"י ה-PCAOB.

לדוחות צורפו הצהרות של מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחת בנפרד, בנושא הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי.

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את אפקטיביות הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע, שהבנק נדרש לגלות בדוח בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

במהלך הרבעון המסתיים ביום 31 בדצמבר 2018 לא חל כל שינוי בבקרה הפנימית על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי היה להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

יעקב מלכין
לשעבר מנכ"ל הבנק (1)

יוסי לוי
לשעבר יו"ר הדירקטוריון (1)

תל אביב, 26 בפברואר 2019

(1) כיהן בתפקידו עד למועד השלמת המיזוג ביום 1 בינואר 2019.

אני, יעקב מלכין מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק אוצר החייל בע"מ (להלן - "הבנק") לשנת 2018 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על הדוח הכספי⁽¹⁾. וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דוח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דוח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדוח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע במהלך הרבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי;
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק הבינלאומי, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי. וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יעקב מלכין - לשעבר מנכ"ל(2)

26 בפברואר 2019

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון".
(2) כיהן מנכ"ל עד למועד השלמת המיזוג ביום 1 בינואר 2019.

הצהרה (CERTIFICATION)

אני, עופר סלפטר, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק אוצר החייל בע"מ (להלן - "הבנק") לשנת 2018 (להלן - "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על הדוח הכספי⁽¹⁾. וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דוח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דוח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדוח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן,
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע במהלך הרבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן,
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק הבינלאומי, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:

 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן,
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

עופר סלפטר – לשעבר סמנכ"ל, חשבונאי ראשי(2)

26 בפברואר 2019

- (1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון".
- (2) כיהן כחשבונאי ראשי עד למועד השלמת המיזוג ביום 1 בינואר 2019.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון וההנהלה של בנק אוצר החייל בע"מ (להלן - "הבנק") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של בטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות, הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח ביצוע, (monitor) הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2018, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO 1992) בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה כי ליום 31 בדצמבר 2018 הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2018 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק, ה"ה סומך חייקין, כפי שצויין בדוח שלהם בעמוד מספר 81 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2018

עופר סלפטר

לשעבר סמנכ"ל, חשבונאי ראשי(1)

יעקב מליכין

לשעבר מנהל כללי (1)

לשעבר יו"ר הדירקטוריון(1)

(1) כיהן בתפקידו עד למועד השלמת המיזוג ביום 1 בינואר 2019.

תל אביב, 26 בפברואר 2019